

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

JOXE MANUEL AGIRRE, “ENDAÑETA”

Hogei arroako harria jaso nahi du Bost anaiek dute jokatzeko asmoa

Bigarren aldia dut «Endañeta» baserrira igotzen naizela. Aurrekoan ez nuen etxean aurkitu gure harrijasotzaile so-natua. Beasaina joana zen bere indarrak erakustera. Gaur bai, etxean aurkitu dut, jakinaren gainean bait zegoen. Zai dago gizonak bezala.

Endañeta baserria, herriz Deba eta elizaz Zumaia dugu. Bista izugarri onak omen ditu. Baina guk ez dugu handik bazterrak ikusteko zoririk izan. Lañoan gertatu gara bietan.

Badaezpada ere bi akolito hartuta joan naiz: Juan Alda-oro eta Juan Bernaras. Ez dut beharrik izan. Gizon onradua da Endañeta. Harriekin bakarrik borrokatzen da. Baina lagun hauen indarraren beharrik izan ez badut ere, mesede egin didate. Biek ere zein baino zein zirikatzaile hobeak bait ditugu. Tarteka galderaz josi dugu hiruron artean Endañeta.

Harriak gordetzen dituen lekuan jardun gara. Hogeita ha-marretik gora dauzka galgan galgako harriak.

—Zenbat arroako daukazu haun-diena?

—Hemeretzikoa.

—Jasotzen al duzu?

—Ba...

—Zenbatekoa jasotzeko asmoa duzu?

—Hogeikoa jaso nahi nuke plazan. Ez dakit iritxiko naizen. Baina hori jasotakoan utzi egin behar diot lantegi honi. Ari naiz aspertzen.

—Lehendik ere bai al zen, zure aurrekoetan, hontarako griñarik?

—Ez. Nik ez dut etxean nere gurasoengan honelakorik ezagutu. Hamairu-hamalau urtez hasi nintzen. Hamar arroakoa jaso nuen. Isilka-misilka ibiltzen ginen. Hale-re, orde, etxeok igerri egiten eta beti erritan jardutzen zitzaizkidan. «Jokoa ez zela errenta». Jokalaria izatea txarra zela etxerako. Gu, senideok, isilik ibiltzen ginen, geren ustez, baina amak laster ikusten zituen gure gorputzean eta jantziaren harri-markak. Askotan, edo bizkarra odoldu zaizula edo alkandora puskatu duzula edo, berehalaxe igertzen dizue etxean.

—Urtainen jokatu al duzu behin ere?

—Ez. Bagenuen jokatzeko asmoa. Seiñaleak ere bota genituen. Baina Urtain behatzeko minez zegoelako ez genuen jokatzetik izan. Seiñaleak galdu zituen. Gehiago ez genuen jokatzetik izan, soldadu joan bait ginen. Baina, egia esan, Urtain alboan egoteak eragin zigun jokora. Arruarrak ere harro samar eta guk ere zer bait baginela uste. Bi bailaren elkarren arteko zimak apustura eragin zigun.

—Jaso al duzu inoiz Amezketa-ko «Albizuri-aundi» harri baldarra? Zuk badakizu «Arteondok» jaso zuela 72 urtez jaso gabe egon zen harria.

—Bai jaso dut. Harri hila, ertz-gabea, arraultzaren antzekoa duzu.

Hari heltzea da zaila, baina 170 kilo besterik ez ditu eta gehiago jasotzen ohitua dagoenarentzat ez da hain zaila jasotzea.

—Zure iritzi noiz izan duzu indarrik gehiena?

—Hogeita bostetik seira bitartean nereko. Agerre hirugarrenak jo zuen Elorriotik erronka. Diru asko zen eta ez ginen heltzen ausartzen. Altxaldi batean nork karga haundia jaso zen apustua. Lagun batzuk etorri zitzaizkidan hamazazpi arroakoa jasoko ahal nuen galdezka. Baietz esan nien. Inork jakiterik nahi ez eta guez joan ginen harrobi batera. Hemezortzi arroa eta bi kiloko harria jarri zidaten, bat ere eskulekurik gabe, jasotzeko. Kosta zitzaidan heltzea, baina behin heldu nionean ondo jaso nuen. Hurrengo ostegunean joan ginen Agerreengana seiñaleak botatzera. Agerrek seiñaleak galtzea nahiago izan zuen apustua jokatzeko baino. Oraindik bizi da harri hura.

—Askotan jarduten al zera etxean harri hauekin borrokan plazarako gertutzearen?

—Jokoren bat egin dudanean astean bi aldiz. Baina bestela behin ere ez. Aski dut herriz herri harri jasotzen ibiltzea.

—Asko ibiltzen al zera herriz herri zure indarrak erakusten?

—Bai, asko. Igaz ere berrogeita zortzi aldiz atera nintzen plazara. Aurten are gehiago.

—Zurrutean eta parrandan asko ibiltzen al zera?

—Ez dugu balio ere hortarako. Baina zaindu beharra dago ezer egingo bada. Beti martxa batean, beti zuzen, ibili behar da. Inoiz afariren bat edo lagunartean egiten badut hurrengo goizean ederki igertzen diot gorputzari.

—Egin al duzu inoiz tongorik?

—Ezta bururatu ere. Hasieran azaldu zitzaizkidan bai, trampa egi-

tea nahi zutenak. Baina etsi zuten. Orain inork ez nau zirikatzen. Badakite alferrik dela. Trapatik bide motza dago. Egundean irabaziko dituzu ehun edo berrogei mila duro, baina han geratzen zera. Jendea behin sartuko diozu ziria. Gainera hori ez da gizatasuna. Sarrera ordaindu duenak errespetoa merezi du. Jokora, plazara, eginahalak jotzera joan behar da galduko bada ere. Ahal-eginak egindakoan galtzeak ez du lotsarik.

—Irabazteak poza ematen du, baina jokoa tartean beti dirua ibiltzen da eta ez al dizu galtzaileak errukirik ematen?

—Beti ematen du pena, baina han bakoitza berea egitera joaten da. Gainera gu geurok ez gara

jokolari. Besteak ere ez jokatzeko daukate.

—Zu lanera joaten zera, igeltserotzara. Ez al du harrijasotzeak ematen?

—Ez dago neuk esatea ondo, baina harrijasotzetik nik hainbat egindakorik inor gutxi izango da. Exibizio asko han eta hemen. Jokoa egindakoan ere plaza betea beti. Sarrera asko. Baina hau urte gutxirako da eta lanera joan beharra dago.

—Elkarte edo soziedaderen baten bidez egiten al duzu dirujartzea?

—Ni aspertu nintzen soziedade-ekin. Ez dakizu izkutuan zer dagoen. Ez dakizu zer harratzen diuzen. Gu senideok moldatzen gara behar den dirua osatzeko.

NON ZER

- LEVI STRAUSS GARAILE
Larresoro ... 3 garrenean
- GURE ARTEKO ERGELKERIA
Ansola ... 5 garrenean
- AITA SANTUTZA (eta II)
Mujika ... 6 garrenean
- KANTAGINTZA ETA KRITIKAZ
ZERBAIT
Knörr ... 7 garrenean
- ARRASATEko jaiak ... 11-12-13-14-15 garrenetan
- PASAI SAN PEDROko jaiak ... 16-17 garrenetan

—Zuek senide asko zarete. Ez al duzue plazan marka on bat jarri behar?

—Bost anaiek dugu plazara batean ateratzeko asmoa. Gutxien koa jasoko du.

—Beti harriekin ibili behar al duzu? Ez al duzu andrerik hartzeko asmorik?

—Guk ere hartu beharko dugu, noski. Baina oraindik hogeita hamar urte besterik ez dut. Badago oraindik astia.

—Oso serioa zarela esan ohi dute neskek! Hala al zara?

—Ez dut uste. Baina gu asko ibiltzen gara eta ezin hasiko gara neska guztiei kaso egiten.

—Zure indarrez harroturik al zaude? Uste al duzu mende hontan inork zure marka hautsiko duenik?

—Ez dut uste nere indarrez harroturik nagoenik. Eta ez dut pentsatzen nere markarik inork egingo ez duenik ere. Zergatik ez du bada sortu behar nik baino gehiago jasoko duenik?

—Non duzu zure ustez indarrik gehiena?

—Nere ustez, iztarretan eta gerrian dut indarrik gehiena. Beste batzuk besoetan izan ohi dute. Nik ez. Horregatik egiten dut erraz gerririk bizkarrekoa.

—Merezi al du gogorik gabe dirua irabazteagatik harrijasotzen ibiltzeko?

—Ez ditek diruagatik harrijasotzen hasi. Nik, egia esan, hemezortzi urtekin ez nion diruari bat ere begiratzen. Harria jasotzeko grina besterik ez nuen. Orain joan zait honela ibiltzeko gogo, baina urte pare batean edo merezi duela uste dut honez gero.

—oOo—

«Endañeta» Euskal Herrian ez ezik Australiako euskaldunen artean ere ezaguna da. Nerekin etorri den Bernaras Australian ibilia da orain dela lau urte arte. Handik jakin zuen «Endañeta»-ren berri. Bazuten hango euskaldunek «Endañeta»-ren ezaguera.

Nahikoa zirikatu dugula eta sukaldera eraman gaitu sagardo pis-ka bat edatera. Lanerako ere giro haundirik ez eta sukaldean daude aita-amak eta anaia bat eta arreba. Hor egin dugu beste hitzaspertu bat. Denak eta batez ere amak, bere seme Joxe Manuelek, harri-pakean uztea nahi luke. Hori ez ote den martxa ona derizkio. Guk ere hartu beharrekoak hartutakoan geuron etxeetara jo dugu agur eta eskerrik asko esanaz.

GURE LEIHATILATIK BERTSO BERRIAK

Paskualtsoro

FESTAK

Jende asko ibili zen Ibarran Ekainaren 16 eta 17ko jaietan. Bazen festa aukera ere. Bertsolari, abeslari, pelotari, txistulari, gau-erromeri. Guretzat asto karrera izan zen politenetakoa. Ez da erraz gainekoarentzat aspikoa menderatzea eta bide zuzenetik eramatea.

Arruako gazteek ere jaiak zituzten. Emen ere ikusgarriak izan ziren asto lasterrak. Behekoak zili-purdikarik nahi ez duenean goikoak pagatu behar. Ez dago astoa nahi ez duen tokitik eramango duen astorik. Goiz partean "Urtainen" jokoak jendea piska bat urritu zuen, baina arratsaldean jende asko ibili zen atzera-aurrera. Batzere ere dantza sariketak eta erromeriak ekarri zuen jendea.

Ataun San Gregorion, berriz, D. Joxe Mielen omenezko jaialdia. Euskal Erri osoko aurrak ziren omen eta gorazarre egiten. An ibili zen D. Joxe Miel ere aurrean artean ipui kontari bigarren aurtzaroan zegoeia esanaz. Jende asko, erruz. Jai bikaina. Meza izan zen aurrek ziotenez aspergarria. Izan ere aurren meza, asteko, motza izan behar du. Aurrera doa D. Joxe Mielen omenaldia. Jendeak ondo erantzun du gauza guztietan. Ilaren 20 eta 21-ekoak izango dira ikusgarriak.

Gustagarria izan zen ilaren 15ean Lurdes Iriondo eta Xabier Letek "Teatro Principe"n eman zuten kantaldia. Abesti ederrak eta ondo abestuak entzun genituen. Ez zen jende gehiegi joan. Izan ere kanpoan alako eguraldia eduki eta nor sartu aretoaren barruan! Alere merezi duela uste dugu onelako kantaldiak jartzea.

Baina ez dezagun uste izan festa guztiak igaro direnik. Laster ditugu San Juanak. Non ez da izango jai? Edozein bazterretan festa ikusi ahal izango dugu. Urrestilako jai-egitaraua daukagu une onan eskuartean. Korpus egunez asten dira aurren San Juan jaiak.

AUNTXA trikitilariari daukate eskainia egun bat. Berrogeita hamar urtez jo bait dio San Juan arbolarari soñua.

URTAINE IV ETA PASKUALTSORO

Ez zuen jende gehiegi bereganatu bi arrijasotzaile auren arteko jokoak. Amabost ilabete bota ditu "Urtain"ek, Soarteren agindupean, apusturako jartzen.

19 kiloren alde ematen zion Urtainek Paskualtsorori. 169 kiloko arri kubikoa jaso behar zuen Arruarrak. Paskualtsorok, berriz, 150 kilokoa.

Au zuen Urtainek jendearen aurrean bere indarrak erakusteko eguna. Lehenengo aldiz plazazartzen zen. Atzera egin bait zuen Mendizabal II-ren aurkakoa. Jendeak uste zuen baino askoz gutxiago egin zuen Urtainek. Gehiengo espero izatekoa zen. Urtainek 25 urte eta 97 kilo ditu. Paskualtsorok, berriz, 34 urte eta 77 kilo. Bada alde piskabat. Alere zaharrak jan zion jokoa.

Aurreneko txandan Urtainek sei aldiz eta Paskualtsorok zazpi aldiz jaso zuten. Bigarren Urtainek lau aldiz, besteak sei bider. Irugarrenean bost jasoaldi Arruarrak eta sei Paskualtsorok egin zituzten. Guztira Paskualtsorok 19 eta Urtainek 15. Esan dezagun Urtainek iru jasoaldi alferrikako egin zituela.

Jendea ez zen gustora geratu Azpeitiako plazan.

YURREBASO ETA GOROSTIDI

Tolosako zezenplazan jokatu zuten. Zazpina minutuko iruna txanda egin behar zituzten 125 kiloko arri zilindrikoekin.

Yurrebaso, bizkaitarrak 27 urte eta Gorostidi asteasuarrak 18 besterik ez. Ez zen arritzekoa dirua Yurrebasoren alde ateratzea.

Yurrebasok aurrenekoan 14 aldiz eta bigarren Urtainek 15-na aldiz jaso zuen. Gorostidik, berriz, aurreneko bi txandetan 13na aldiz eta azkenekoan 11 aldiz.

Guztira Yurrebasok 44 bider eta Gorostidik 37 bider. Biguntxo dago oraindik gaztea

ARRIA II ETA MINDEGIA

Txandan irabaziz dabilta. Erman Arriak irabazi zuen. Zarautzen Mindegia. Durangon berriro Arriak

Durango azoka plaza dena bete zen ilaren 17an.

Urrango Zestuan jokatu du. Azkenekoa, berriz, Logroñon. Badakite gure irakurleek bi aizkoiari auren arteko lehiaketa "Banco Guipuzcoano"n jarria dela leku oietan ireki dituen diru-etxe berriak ospatzeko.

IDIDEMAK

Ilaren 16an eta 17an jokatu dira ididema auek Bizkaiko Etxebarrian. 16 idiparek izena eman zuten "XXIgarren sarirako".

1.800 kiloko arria ibili behar dute. Aurrea, Debako Egurtza, 42 plazeekin.

Bigarren, Hernaniko Otegi, 41 plazeekin.

Irugarren, Markinako Iketza, 40 plazeekin eta 1/4, 3,48 metrokin.

BOLARIAK

Ilaren 17an amaitu zen "Gipuzkoako binakako txapelketa". Donostiako Trinitate plazan eta Ategorrietan jokatu zen.

Txapeldun, Urnieta Iribar eta Olazagire atera ziren.

Bigarren, Hernaniko Arrospide eta Erdozia.

Irugarren, Hernaniko Esnaola eta Furundarena "Elurtxorikoa".

Laugarren, Aieteko Manuel Matxain eta Iñaki Ugarteburu.

Bosgarren, Legazpiako Madina eta Gereño.

Hernaniko Ereñozun ere bolari asko izan zen. Larogei bolari artu zuten parte. Sariak bikainak.

Aurrea, Iñaki Ugarteburu geratu zen 35 punturekin.

Bigarren, Manuel Matxain 34 punturekin.

Irugarren, Alejandro Usabiaga 34 punturekin.

TOKA

Ereñozun jokatu zen tokan ere. Aurrea, Alvarez geratu zen 14 punturekin.

Bigarren, Manuel Matxain 13 punturekin.

Hernaniko Bentaberrin jokatu da datorren igandean, ilaren 24an, bai bolan eta bai tokan.

MUTIOZABAL

Herrero Bati

— I —

Aspalditxoan ixilik zegoen txoria emen dezute erdi illunpean dagon artista argira ekarri nai nuke, suteri lana, txit dakitenak galdera au egiten dute, besu bat oker antzean burua bera-alde eroria, azkeneko arnasean.

— VII —

Mallu tenazak eskuetan da surtan burni guritua, izan liteken ustelena da, izenez «pudelatua», beroan artzen ez da xamurra material oni puntua, askotan kolpe kaxkarrenakin gelditzen da izartua.

— II —

Arritu bizin gelditzen naiz sar orduko zure etxean!! Jesus maitea ikusten baidet iltzen burni gurutzean, bere aurpegi berbera eta, beso bat oker antzean burua bera-alde eroria, azkeneko arnasean.

— VIII —

Suterin sartu txingure albotik noiz galga artu peskisan, eztu balio kolpeka asterik asten danean drisdrixan, Bakoitza egiten zenbatsu ordu pasa ditun ez dit esan, inork eztaki oiek egiten zenbat erneziko zan...

— III —

Zure lantokian alperrik dira tresna berri edo makinak adelantuar zertako ditu eskuz egiten dakinak... Andre-alaba, zu, t'aita zana, apain daukazuz egiñak ba-dirudite fundizioan egin dako imajiñak.

— IX —

Gora, pintore, — gora, eskultore ta gora!! lagun jatorra!! jaiotzatikan mallua beti izan dezu maitekorra. Amaika bider ikusi baitut blai egin da alkandora eztakian eztaki zer dan suteriko lan gogorra.

— IV —

Kolpe batekin ez da egiten kristau baten aurpegia, berotu aldi askoren bidez esan nai det, alegia. Batetik esku abilla bear bestetik begi argia soldadura'ren tantorik gabe guzia burni garbia.

— X —

Jaio, kristautu, azi ta bizi Villabona'ko errian, eskolatuta lanari ekin etxko perrategian, Aita zanak au etzuan nai ikusi alperkerian an jarraitzen du erentzin utzi zion suteri zarrian.

— V —

Neska ta mutil, dantza gozoro, erdian txistularia, tambor ta txistu kendu ezkeror dirudi bertsolaria. Pieza batean bakoitza egin, or dezu abildadia, gañera aurpegin ezagutzen da erdikoan edadia.

— XI —

Otaegi'tar Joxe Angel da imajin oien jabea burua ongi ornitua du arrokeririk gabea, Ludian zear lanteri ontan nun arkituko ohea...? au degu emen, herrero batek ekarri zuan lorea.

— VI —

Bakar-bakarrik egin dituzu, imajin arrigarriak danak amabost izango dira zedorrek erakutsiak. Nere bitartez jakin dezala, gaurtik, munda guziak pare gabeko artista on bat daukala Euskalerrri!!

— XII —

Milla zorion zuri ematea gauzik onena neretzat nik ez baidet beste itzikan gaur billatzen zuretzat, jarraitu aurrera geliago egiten bete artean ametsak ta ea biar oroitzen zeran Gernika'ko arbolantzat.

Rezola'tar L. «TXIMELA»

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz zure erlojua KANARIAS bertan baiño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

DEPURACION DE AGUAS S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeke zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

BILBAO

ZUBIGILEAK

Egia osoaren jabe dela uste duenak ez du zubirik nahi. Ez du beste alderdira azaldu nahi. Han dena txarra, gezurra, gaiztakeria, azpikeria bait dago.

Mundu guztain ari dira elkartzen eta indartzen zubiaren beharrik ikusten ez duten integristak. Ezkerrekoaren txinpartak aztorazi ditu. Segaren muturrak ikutu duen liztor habiari gertatu zaiona gertatu zaie. Ez du giro izaten ustekabeen oker hori egin duen segalariak. Liztor guztiak arroturik jan beharrean ingurazten zaizkio. Denek egiten dute zula-zula beren mizto zorrotzez.

Europa aldean integristarik nabarmenetako bat Nantes-ko Georges apaiza dugu. Oraindik orain Erroman ibili da Aita Santuarekin izketatzeko asmoz. Aurpegiz aurpegi esan nahi zion Paulo seigarrenari "hereje" zela.

Ezagunak dira Alemaniako, Frantziako, Italiako, Portugalgo eta Espainiako integrista sonatuen izenak, lanak, aldizkariak, jokatibideak elkarteak eta pentsaera. Familia batekoak bezain senide sentitzen dira beren artean. Ezpata zorortz dira beren itzak. Eta asko ez dira itzetan bakarrik geratzen.

Demokratizatut ditugu euskaldunok geuren buruak. Are gehiago euskaltzaleok. Euskaltzalea berri zalea zen, ez zuen zegoen egoerarik onartzen, zerbait oheren ametsez obroratu zen. Aurrerakoi eta aurrelari izan zen zenbaiti ez zaio ihuditzen integrista daitkeen ere. Baina denboraren erdoiak jo ditu eta gaur eskutian eta integrismoan kokatu dira haietako batzuk.

Euskal Eriran ere euskaltzaleen integrismoa sortu da. Hauek bakarrik dira abertzale jatorrak, hauek bakarrik kristau jatorrak, hauek bakarrik egia osoaren jabe. Bat datoz mundu guztiko integristekin erlijiokean, kristaukean, politikakean. Edonor larritzeko prest daude Aberriagatik eta Jainkoagatik. Eta beren egia oso hori gordetzeko itz gogorrez eta ezpata zorrotzez armatu zaizkigu. Beren antzekoa ez den guztiari erasotzeko prest daude. Gudu-turuta jo dute.

Joera hau gizona bera bezain zaharra dugu gizartean. Edozein gaitan sortzen da. Artean bezala politikan. Eta erlijioan bezala literaturan. Beharrezkoa da gizartean joera hau, baina neurritsu, burutsu eta paketsu denean. Gizarteak ordura arte aurkitu dituen balioei eusteko beharrezkoa dugu.

Baina oso kaltegarria aurrerabide guztia ixten duenean Aurrerakoi eta ameslariak erretzen dituenen. Burua eta neurria galdurik beste guztiak etsaitzat artzen dituenen. Etsaitzat arturik denak garbitu beharrean asten denean.

Geuron buruak ondatzeko moduko eta adinako giro bihurrian sartu gara. Giro hau aldatzeko prest ez dagoenak ez du maite ez bere erririk eta ez bere errikiderik. Baina nola esan hau beharriaren ertzer beste inork baino gehiago maite dituela uste duenari? Nork kendu begietako lausoa?

Zubigileak behar ditugu hain mindurik eta bihurriturik gaudenon artean. Beste aldean ere badela onik, egirik eta jatorrasunik jabetu behar dugu. Inor ez da egia osoaren eta on beatearen jabe. Zuria eta beltzaren artean bada beste kolorerik.

Zorionekoak zubigileak, batzuen eta besteen muturrekoak jasoko bait dituzte. Baina une hontan emateko prest dauden baino jasotzeko prest dagoenaren premia gehiago du erriak.

LEVI STRAUSS GAILEN

Zail da munduan iragarle on izaten. Eta Levi Strauss-en, eta estrukturalismo guztia, hileta jotzeko beharra garaitu ez zutenak, ez dira iragarle hobe gertatu: «1968ko Maiatzak —esan zuten delako hiletari presatuok— betirako desegin du estrukturalismoa. Modaren fruitu zena, gainerako modak bezala berehala suntsituko da orain».

Althusser-en ahuleziak eta heterodotsiak berehala salatu zituzten ortodotsoek; Chomsky-ren esanak berehala presentatu zituzten batzuek azken hitz modura; eta batzuen iritziz, Levi Strauss denon branka-edo denez, gauza bera: «kitto duk» entzuten zen bazterretan orain dela bizpahiru urte.

Ez nintzen ni orduan, eta are gutxiago gaur, batere iritzi horretakoa. Gizonaren ezaguerari buruz, egiaren partetzat daukat estrukturalismoa. Baina, jakina, gai hau kaseta-artikulu labur batez baino sakonkiago aztertu behar litzake; eta agian egingo dut (berriro ere!) halako batez, liburu berri edo aldizkariaren batetan.

On izango da, halere, gaur hemen zerbait bederen gogoraztea. Ilara nabarmenean, hiru koroa hartu berriak ditu etnologilari famatuak udaberri honetan (nahiz hiru garrena, itxuraz, arantzazko koroa badirudi ere...).

Alde batetik «Erasmus Sari» garrantzitsua jaso du Holandan (piti bat Nobel-Sariaren kidea). Bestetik, ia harekin batera, Parisko «Académie Française» ospatsurako hautatua izan da. Eta, hirugarrenik (eta ez arrakastarik axalenekoa behar bada) «Esprit» hilabetekari ezagunak berriro ere, eta hiru edo laugarren aldiz gutxienez azkeneko hamar urteotan, bereziki aztertu du, baita gordinkiki eraso ere, Levi Strauss-aren filosofi-ekarpena (ikus «Esprit», 1973-III, Domenach).

64 urtetan, hortaz, ikerturik, araturik, eta alde eta aurka solastaturik ikusten ditu «Tristes Tropiques»-en idazle jakintsuak bere burua eta bere izkribu eskergak.

Zergatik? Zertan datza bada Levi Strauss-aren ekarpenaren muina? Zein da haren ideia nagusia?

Haren pentsamolde zabalarri gogozkiolarik, hiru argi funtsezko somatu uste ditut nik Levi Strauss-engan, eta hirurak gaurko euskal modako joeretatik arras urrun aurkitzen.

—oOo—

Levi Strauss etnologilari da aurrenik; edo, nahiago baldin baduzu, gizarteen, etnien eta herrien ezagutza eta gonbaraketan bereziki zaildua eta hezia. Herri arkai-koen erlijioen kataderaz arduratu da Parisen urtetan barrena.

Etnologi-ikerpideetan, hitz batez, oso handia da Levi Strauss, garai honetako handienetarik segurki. Gaur arte, hain zuzen, etnologilari-rik bat ere ez zen Frantzes Akademiaren mailaraino iritsi. Kasu honetan, aldiz, etnologoa bakarrik ez baina idazlea eta gizarte-filosofoa ere saritu da. Zer dio, beraz, jakintsuak, gai honetaz? Zer deritzo gizarteari?

«Erasmus»-ren irabazlea pluralista da osoki eta denean; hau da, ez da monista, ez du GILTZA BAKAR BAT ikusten denentzuz. Ez du inolaz ere sinesten, esate baterako, gizadi guztia ibilbide edo bilakabide berberetik doanik; eta gizarte-plegu honi edo hari, nahitaez, segidan «hurrengo»-rik datxekonik. Ez du inolaz ere sinesten gure zibilizazioa berez besteak baino «aurrerago» dagoenik, eta hortaz «atzeratuak» gero honetatik pa-

sa beharko dutenik. Ez du inolaz sinesten, ideien mailan, ideia batzuk besteak baino «aurrerago» daizenik, eta hortaz, piskanaka, «fase» horretara denak geroenean helduko direnik.

Errelatibista da osotara, eta arrazakeria guztien etsai («Arraza eta Kondaira» liburuskara edo Brasilgo genozidioen kontrako agiri ausartak irakurri besterik ez da behar). Hizkuntzak desberdinak diren moduan (eta ez hau beste hori baino «aurreratuago», eta abar) iruditzen zaizkio zibilizazioak eta kulturak desberdin eta pareko.

Kondairaren «aurrerapenak» oso oso errelatiboak eta zalantzakozkoak iruditzen zaizkio; eta Kondairaren «sentidu» famatu hori, XX. mendeko mitologia huts.

Ez hori bakarrik: kulturen eta gizarteen arteko desberdintasunen ezabakerak edo galerak gizadi-dinamikaren beraren suntsiera ekarriko lukeela iruditzen zaio; eta eten gabe mintzo da berdinkeria guztien kontra: herrien bestetasuna behar du gizadiak, kulturen aniztasuna eta desberdintasuna atxiki behar dira: «Il faut revenir à la complexité et à la diversité».

Hortik zer entzuten da, ordea?: «Saludamos toda asimilación étnica y cultural no forzada como un paso al frente positivo en la marcha hacia una sociedad única y planetaria»...

—oOo—

Levi Strauss-aren jakintz-adar berezia (azken hoge urteotan batez ere) MITOLOGIA izan da. Mitologiaren azterketari jalki zaio gogotik, eta hemengo eta hango, gaurko eta atzoko, mitoak ikertu ditu. Zer aurkitu du funtsean?

Ez batere gure arteko sasi-jakintsuren batek (gaur!) egiten duen politikaria errazik, baina mitoen pentsakera eta antolakera-moldearen funtsaren batasuna. Maila honetan, bai: giza-izpirituaeren batasuna atxeman du akademiko berriak.

Ez beraz mitoen mamiaren mailan, ez Kondairaren balioaren mailan ez klase-aitzekien mailan bertan ere; baina mitoen OPOSIZIO-EGITURAN, mitoen ELKAR-OSAKETAN, mitoen giza-izpirituaeren ERANTZUN-BEHAR sakonen mailan. Mitoei ARGITU ETA AZALDU egin nahi dute mundua; eta argibide eta azalpide hori ALDAKAITZAK DIRA FUNTSEAN, nahiz gero nahi bezala digu— badago mitologia guztien arerabiliak izan. Horretan bai —esan tean, eta denboran barrena, FUN-

TSEZKO BATASUN BAT. Mitoen batasun honek, beraz, ez du oinarria politikazko edo ekonomiazko EZINTASUNEAN (gizonaren INGURAMENDUAN, alegia), baina gizonaren PENTSAKERAN BERTAN baizik (alegia, gizonaren ADIMENDU-EGITURA GORDE ETA INKONTZIENTE-ETAN).

Politikaren mailakotzat jotzen diren alienazioak, hortaz, sakonagoak dira; eta frogak mila aldiz emanak ditu Kondairak. «La conception d'un entendement menant une ACTIVITE AUTONOME et asservie d'abord à elle-même se trouve à mes yeux confirmée par la découverte et le déchiffrement du code génétique, cette langue universelle qu'utilisent toutes les formes de vie, et où l'on peut voir le PROTOTYPE ABSOLU dont, à un autre niveau, le langage articulé répercute le MODELE auquel restent associés les noms de Troubetzkoi et de Jakobson» (Jean Pouillonek bildutako deklarazioak, Nouvelles Littéraires, 1971-X-1).

—oOo—

Levi Strauss, azkenekorik, biziki uzkur agertzen da —lehenengo puntuan adierazi dudanez— gizadiaren «aldakuntzei» dagokienez. Ez ditu garbiamenduak berehala sinesten, eta sasi-iraultza asko somatzen du. Horretatik haren kontra zabaldua den «eliatista» deitura: alegia, anti-dialektiko eta gelditasunaren aldeko. Eta MODELOEN MAILAN hala da Levi Strauss.

Teorien atzean, dio, teoria horien ELKAR-OSAKETA ETA AURKARITZAK aztertu behar dira. Mitoak suntsitu egiten dira Kondairan zehar, bai; baina mitoen arteko ES-PERANTZA ETA ULERKETAREN EGITURA GORDEA ez da batere aldatzen. Aurrerapenik ez dago kultura batetik bestera pasatzean: aurrerapenak BARNEKOEK EZ BESTEK sinesten dituzte. Brahma-Siva-Vishnu ahazturik ere HIRUKOTE HORREN EGITURA ez da aldatzen, Dumézilek erlijioen gonbaraketan frogatua duenez.

Mitologiek eta sinesteek SISTEMAK osatzen dituzte, sufioek eta soinuek SISTEMAK osatzen dituzten bezala. Gizonaren azken jokabidea eta azken egarria ulertzeko, argi handiagoa eman dezake Hizkuntzaren jakintzak, gainerako giza-jakintzek baino. Zeren-eta gizonaren kakoa bere pentsakeraren EGITURA IZKUTUAK baitira, eta ez, banaka harturik, USTEZKO arrazoi-nak.

—oOo—

Ez da harritzekoa, beraz, Piaget, Freud eta Levi Strauss-aren artean Idela-lotkia harrigarriak topatzea. Eta hiru jakintza-gizon aparta horien egokiera sakonak, Levi Strauss-aren ekarpenaren BALIOA adierazten du, ene uestez, eta ez inolaz ere berorren iritzien hutsala.

On litzake, beraz, egiaren bila ari diren euskaldun intelektual gazteek balio hori kontutan hartzea; eta, ahal dutelarik, akademiko berriaren liburutik funtsezkoenak bederen (teknikoenak ez badira ere) irakurtzea; hau da: «Race et Histoire», «Anthropologie Structurale» eta «La Pensée Sauvage».

Ez dut uste irakurria damutuko zaienik.

LARRESORO

zeruko ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Irarkola:
«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1 IRUINEA
D. L.: NA. 80-1983

EGUN EGUNEKOA

Egunkariak sarri mintzatu ohi dira langille-oporretaz.

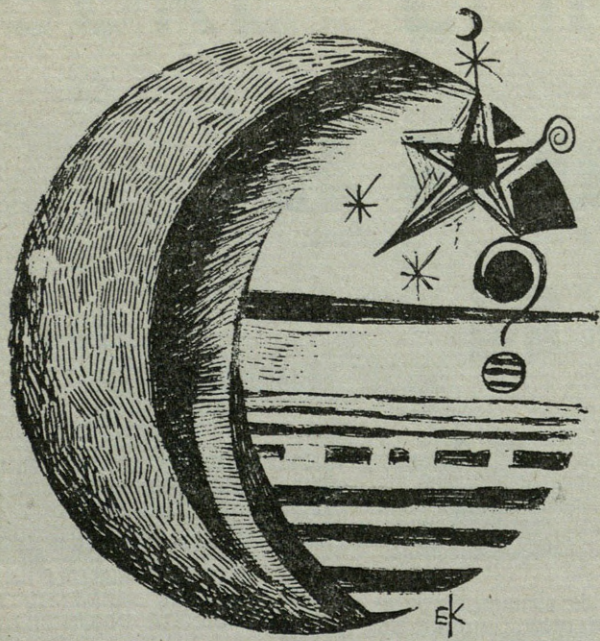
Gibelaldi hontan ez dira makalak izan, halajaiña!

Langillaria izan behar dela gure jokabideen helburua, jende gehienak onartzen duen gauza da. «Obrerismo» hutsen erori gabe, jakina.

Baiña, lan-opor horiekin, zer irabazi dute orain gure langilleek?

Makiavelismo hutsean erori ez gaitzen, jakin dezagun «egitearekin» bakarrik ez goazela inora. Jakin ere jakin behar dugu nola, noiz eta non. Bestela, galdu besterik ez dugu egiten.

IMURURI

PELI ALDABAL

Ekainaren 10ean, egun polita izan genuen Arraten, esan bezala Peli Aldazabal zenaren omenez eratu bait zen XI Gaztetxo Idazlehiaketa. Lehenago ere zenbaitetan esana dugu nor zen Peli Aldazabal, eibartar peto peto bat alegia, ehiztari fina eta euskaltzale amorratua. Bere testamentua nahiko bitxia izan zen, hau da, urtez urte askatuak izan zitezela Arraten bi erbi eta beste bi uso, bai eta era zedila ere idazlehiaketa bat, gure ume eta gazte-
txoak euskaraz saia zitezen.

Peli Aldazabalek ez zuen, egia esan, kontu askorik atera zenbat diru beharko ote zen bere asmo hura bete ahal izateko, baina, nonbait, dirua bera ideiak baino ugariago eta merkeago da mundu hohhnetan, eta haren testamentu zaintzaile den Andoni Idoiakak hamaika urtetan bete ahal izan du jadanik Peliren azken borondatea.

Goraxeago esaten hasi naizenez, egun polita ba Peli Aldazabalen omenez iragan eguna. Meza lehenik, KEZKA dantza taldearen ekinaldia gero, eta egunari zegokion XI Idazlehiaketa ondoren.

Bi mailatan banandurik, ehun eta hamabosten bat haur eta gaztetxok hartu zuen parte, Bizkai, Gipuzkoa eta Arabatik etorriak. Nafartarrik ere bazen, bat gutienik, Oliten jaioa bera eta Urretxuako ikastolan ari dena. Atun, Portugalet eta beste zenbait herritatik zenbait ikasle etorri bazen ere, multzorik ugariena Elgoibar, Eibar, Urretxu eta Gasteizko ikasletoleto izan zen. Komeniko litzateke puntu hau datorren urterako aztertzea, ea zabalkunde gehiago denboraz eginez, ikastola gehiago presenatzeko biderik legokeen, bai eta bakoitzetik orain arte baino gutiago ere.

Idazlan zuzentzaile mahaiari buruz, berriz, orain arte eibartarren eskutan egon izan arren batipat, aurtun bizkaitar talde bat etorri zen lagungarri, KILI-KILIko Jose Antonio Retolazaren zuzendaritzapean. Mahaiak, beraz, Julene Azpeitia, Margarita Murgizu, Kontxi Mandiola, Aita Karmelo, Imanol Larrañaga, Fermin Iraolagoitia, Luis Baraizarrak, Jesus Eguzkiza, Jose Luis Etcheberria, Milagros Arrieta, Antxon Narbaiza, Luis Alberto Aranberri eta Retolazak berak osatu zuten. Etsamina ere Jose Antonio Retolazak prestatua ekarri zuen, aski zaila eta tekniko samarra nagusitxoan taldean behinik behin, berak gero aitortu zuenez.

Edozein modutan, gazteak portatu ziren portatu, eta hona hemen, besterik gabe, sail bakoitzeko lehen bostak. Nagusien taldean: 1.—Lurdes Peñalba, 11 urte, Elgoibar-koa. 2.—Lurdes Urzelai, 11 urte, Urretxuakoa. 3.—Miren Itziar Arrieta, 12 urte, Elgoibarkoa. 4.—Iñigo Txintxurreta, 11 urte, urretxuarra. 5.—Karmele Azkarate, 12 urte, urretxuarra hau ere.

Txikien taldean, aldiz: 1.—Iñaki Basauri, 9 urte, Eibar-koa. 2.—Nekane Bereziartua, 10 urte, urretxuarra. 3.—Agurtzane Gartzia, 10 urte, elgoibartarra. 4.—Nerea Alzelai, 10 urte, Urretxuakoa. 5.—Roberto Alberdi, 9 urte, eibartarra.

Nagusien taldean aipagarri eta txalogarri benetan Lurdes Peñalba eta Lurdes Urzelai neskatilek azaldu zuten goi-maila, hamairu urte bakarrik izanik, 11-14 urteko saillean irabazle atera bait ziren. Beste horrenbeste esan dezakegu txikien taldeko Iñaki Basauriren etsaminaz, hamar urtekoen aurretik atera zelarik. Maisu ona du nonbait etxean, bai eta, noski, ikastolan ere.

Azenik, ohizko sariez gainera, beste sari bat eman zitzaion Elgoibarko Ikastolari, bere ikasleek hain ondo prestatuak agertu zituelako. Zorionak guztioi eta... hurren arte.

BITTOR GARAYGORDOBIL

Etorri berria da gure artera "Los Rios"ko gotzain den Bittor Garaygordobil. Urkiola inguruan jaioa dugu, hegaleko "Amatermin" (Otxandiano) baserrian. Orain, ordea, Ekuadorren dugu, "Los Rios" deritzan eskualdean.

"Los Rios" misio-lurraldea Gipuzkoa, Bizkai eta Gasteizko gotzaingoen zuzendaritzapean dago. Ekuadorren bertan badira beste bi eskualde, "El Oro" eta "Marabi" alegia, euskal misio lurraldeak hauek ere. Ekuadorean gainera, Venezuela, Txile eta Brasilen ere badira euskal misioak, bai eta Afrikan ere, Katanga, Angola eta Rwandan, esate baterako. Batzaz beste, berrogeita bi inguru apaiz euskaldun dago "Los Rios" eskualdean bakarrik, eta lauogeitaren bat lekaine eta laiko.

Hauk honela, Bittor Garaygordobil Euskal Herrira etorri zaigu, atsedean apur baten bila alde batetik, eta erreflexio batzuk egin asmoz, bestetik, aipatu lurraldeak guztiz handiak eta zabalak bait dira, eta Euskal Herriko apaizekin soil soilik zail omen horrenbeste lurraldetan gaur egun kristautasunak behar duen dinamika bat sor eta irauraraztea.

Hontaz eta hartaz hitzegin ahal izan dugu Antton El-koro Elgetako semearekin, hamazazpi urte bait daramazki "Los Rios"en, eta oraintxe etorria dugu Bittorri lagunduz. Antton hango inguru basatietan ohiturik denez gero, ez zaio nekezegi iazn Elgetatik Eibarrera gu ezagutze aldera

etortzea. ZENBAT GARA sail hau poz atseginez irakurtzen omen dute Ekuador aldean, eta are pozago gu horrelakorik entzutean, asmo horretan saiatzen gara eta.

Gure eskumin eta goraintziak, bai eta "bultzakada" txiki bat ere, hor zehar kementsu ari diren euskaldun guztiei.

JUAN OÑATIBIA

Juan Oñatibia hasi zerria da Donostiako egunkari batetan "Euskera bateratzen" deritzan sail bat gaztelaniaz taxutzen. Sail hau, gaztelaniaz egina izateaz gainera, Euskaltzaindiak azken bostpasei urtetan bereziki egindako lanak zapuztera dator, nahita zein nahi gabe.

Ez gara hemen Oñatibiarenak eztabaidatzen hasiko, edo-zenbat erabat oinarrituko izan arren. Uste dugu, benetan, dagoeneko hontaz eta hartaz guk (eta berak) esan genezakeena esana dagoela, astirik, denborarik eta berriketarik ez bait da falta izan.

Gainera, badirudi, Juan Oñatibiaren sail honek baduela gutienik alderdi positiboren bat, hau da, orain arte sail horretan bertan berak azaldu digun sistema bakana eta metodologia eza, beste edozein hitz eta jokaera baino salatzaileagoak direla. Izan ere, horrelakorik irakurtzean, euskaldunak garen aldetik lotsatuz gainera, zertxobait dakien bati baino gehiagori irekiko zaizkio begiak.

Bestalde, lotsagarri ere bada, Euskaltzaindiak batasunaren arazoa (ortografia, deklinabidea, joskera, hiztegia, aditza etab.) zenbait batzorde aproposi enkargatu ondoren, orain arte hizkuntzalaritza arloan ezer guti frogatu eta erakutsi duen batek bere kolporako lan guztia hartzea. Oraintxe, nork eta berak, batpatean Mediterraneo deskubritu izan balu bezalaxe!

Euskaltzaindiak ez du ez poliziarik, bere erabakiak zaintzeko. Ez eta behar zenik ere inork uste, iritziak iritzi, lotsa eta erridikulu zentzua galduko ez genituzkeelakoan. Ekintzan dago itxaropena. Non da ekintza? Horra hor koska!

IRAKASLE ETSAMINAK

Dagoeneko Euskaltzaindiak jakinarazita du Euskal Irakasle mailako titulua lortzeko uztaillaren 7an. etsamina bat izanen dela arratsaldeko 4etan. Arratsateko "Escuela Profesional Politecnica" delakoan.

Matrikulatzea Euskaltzaindian bertan egin daiteke (Ribera, 6 - Bilbao), bai eta Donostiako Ordezkaritzan (Diputazioan - Gipuzkoa plazan) ere, uztaillaren 1goa baino lehenago. Matrikulatzean kontu izan, matrikulako 300,—ptok. Euskaltzaindiari ordaindu beharko zaizkiola, Caja Laboral Popular delakoan duen 198 kontura bidaliz, eta ordain-agiria, berriz, Euskaltzaindian bertara Bilbaoko zuzenbidera.

Horrez gainera, beste etsamina bat ere izanen da uda hondarrean, irailaren 8an. Donibane Lohizunen. Etsamina honi dagozkiekeen xehetasunak denboraz jakinaraziko dira.

Edozein modutan, Arratsatean zein Donibanen, etsamina hautan eskatuko diren gaiez eta beste jakiteko, ikus EUSKERA XVII (220-222 o.), Euskaltzaindiak berak erabaki eta argitara emandako agiriak.

ERRUSIARRAK DATOZ!

Errusiarrak datoz, bai. Nik neuk ikusi ditut neure herriko plaza nagusian. Ez dira ez lodi eta ez argal, ez handi ez eta txiki, ez dute (oraindik) ez haurrik jan, ez neskatilarik bortxatu. Tira... normalak dira! Zinea ateratzen ikusi ditut, edozein yankeetzar barregarrik "kodak" batez bezalatsu.

Jakin ahal izan dugunez, denbora guti barru sarriago ikus ahal izanen ditugu errusiarrak, zoriarekin urtearekin hanka egin zutenetik ez bait dugu haien aztarrenik ere izan. Orain, aldiz, Madrilen ordezkaritza bat ireki behar dutela eta, hasiak dira noizik behin auzaltzen, sugelanderak udaberriko eguzki epeletan bezalaxe.

Madrilen ordezkaritza bat irekitzearen arrazoiak frogatu egin behar dizkiote nonbait soiet agintariek errusiar herriari, eta hara non hasi zaigun argazkari eta kameraman multzo bat Espainiako gauzarik bitxiak eta ezagugarrienak bildu eta agertarazi nahiz.

Euskal Herrian ere izan ditugu —hego aldean noski—. Nondik hasi jakin ez eta, zenbait euskaltzalerengana jo dute, "tipismoa" non aurkituko ote duten galdetuz. Tipismoa? Tipismoa herriaren dago, mutilak! Bila ibili beharrik ez dago, egunean egunean sortu eta eragiten bait da.

Errusiarrak ez dute nahi, baina, horrelako tipismoak. Berek filmatu nahi dutena zera da, amona simurtua gorutan, matrail gorridun neskatoa artajorran edota hanka okerreko itzaina hildo aspergarrian. Besterik ere badela, hitzez hitz eta aurrez aurre esan zaie, baina errusiar telebistako ikusleak beren zori onaz ohar eta poz daitezten, ez da komeni hemengo mikrofusiorik, kate-lantegirik edo erremitta-makinarik azaltzerik. Errusia salbatzaile gisa bait dator, bere aurrerapen tekniko eta ideologiko guztiak herri

atzeratu bati eskaini asmoz. Alienazioa hor, alienazioa hemen, norgaltzea non-nahi...

Gure herriko soiet-zaleak izan ditugu orain arte gure folklorismoaren salatzaileak nabarmenenak (nahiz eta gero Errusiar Harmadako Balleta Bilbaon ikusteko autobusak aurrez enkargatu). Eta gu, kaskajook, sinesten hasiak girela, hara non etorri zaizkigun hangoak bertakoak, gutiari behar genituenak goraltzen. Amaika ikusteko jaio ginen!

ALKATEA MINTZO

Betidanik uste izan dugu Bizkaiako Bedia izeneko herrixka "Bedia" zela izenez eta ez "Vedia". Hala ere, itxura denez, herriaren sarrerako etxe zahar batetan "Bedia" jarzen duen arren —karreteran, aldiz, "Vedia"— azken ehun urteotako dokumentu eta agiri guztietan "Vedia" aipatzen omen da.

Arestian bertako alkate jauna mintzo zaigu hauzi honetaz: "Ni inor bezain euskalduna naiz, baina hauzi honek ez nau batere arduratzen, gure herriaren izena Vedia da gutienik azken ehun urteetan, ez da hemen eztabaidarik".

Alkate jaunak besterik badio ere, idazkerak badu gure ustetan bere garrantzizkoa. Toponimia eta gainontzeko aztarrenetan antzinako ortografia zaharra kontutan hartzea bada ere, ezin uka, bestalde, ortografia aldatuz joan ohi den jantzia dela, eta gaurkotatzen zentzu bat ere zor zaiola. Kontu izan gainera, euskaldun sentitzen denez gero eta ikuspegi horretaz baliatuz, euskal ortografia aspalditxo erabakia dela kasu honetan behintzat, eta, txarrean ere, etxe zahar horretako horman baldosatan agertzen den BEDIA, udaletxeak jarriko zuela noiz edo noiz, alkate jaunaren baten baimenarekin, noski.

Ez dugu, ez, batere dudarik Bedia alkatearen euskalduntasuna, baina nonbait, euskaldunago zen Zaldibarko alkatea, duela zenbait urte (hamarren bat?) "Zaldivar" izen zaharra "Zaldibar" bilakatu zuenean.

BIDE BERRI BAT

Uztailaren 13an. irekitzeko da Biarno eta Erronkari arteko bide berria. Orain arte egina zen Isabatik Belagua zehar Eraize gainera arteko bidea, Erronkari aldean. Eta Aretatik (Arette) San Martinera, berriz, Biarnon. Orain, aldiz, bukatzea dago San Martin eta Eraizeren artean doan sei kilometro inguruko bide berria, eta, esan bezala, uztaillaren 13an. irekitzeko edo.

Uztaleko 13ko. egun hau ez da, behar bada, iritzira jarritako egun bat, egun horretan betetzen bait dira seirehun urte huzokoko biarnotarrek (bearneseak) hiru behiren eskaintza egiten dietela Isaba, Uztarro, Urzainki eta Gardeko herriei.

Beraz, aurtun lehen aldikoz historian, hiru behiren eskaintza horretara auzotz joan ahal izanen da. Jende pila bat bilduko da, bai, Larra inguruan. Nahi eta nahiezko aurrerapena, agian... Baina, bai eta bertako guti batzuk seirehun urtetan ospatu izan duten jaieguna kakazteko lehen urratsa ere, bestalde.

Dena den, ez da bide berri horretatik lehengoetatik etorri ez den ondamenik etorriko. Aitzitik, bide berriak uratzea beti onuragarri delakoan gaude.

EKAINAREN 13AN

San Antonio egunez, bai, bertsolari saio bat eratu zen Urkiola gainean. Gai eta puntu jartzaile Alfontso Irigoien zelarik, Mugartegi, Arregi, Alberdi eta Martitegi bertsolariek ihardun zuten bertsotan.

Honako honekin bi dira egun gutiren buruan Bizkaiaren eratu diren bertsolari saioak. Lehena Muxikan eta orain berriz Urkioan. Berriz berpiztu eta arnasberrituko ote zaigu bertsolariak bizkaitarren artean? Ez da bertan bertsolari sena eta maisutzarik falta behintzat. Giro aukerarik izanen ahal du bere indarberritze honetan? Euskara jalgi hadi plazara!

Egun berean, San Antonio egunez alegia, ez zen ordea ohizko girorik Sasiolan. Inoiz aipatu izan dugunez, Deba eta Mendaro artean —Astigarribiaren aurrez aurre— dagoen antzinako frantziskotarren etxea eta eliza gainbera dator. Ez bide zaio inori axola, ez bait du behintzat inork ezertxo ere egiten. Egunean batetan Deba hibaletako ufalak eramanean du gauden hainbat urtetako arte eta historia, eta bihamunean inor guti oharituko da hartaz.

Dena den, iaz arte, urtez urte ospatu izan zen San Antonio, eguna guztiz ahaztua ez zela oroitarazten ziguten hango elizkizun apaiek eta errozkila zuriek. Aurtun, ordea, ezta hori ere... R.I.P.

LAU AIPAMENTXO

Ekainaren 28an. eratu da Portugalen I Euskal Kantata Berri Lehiaketa, "Gaurko Gazteak" deritzan elkarte antolatzaile delarik. Hogeita hamasei kantarik emana du nork bere izena. Hala ere, ez dute guztiok kanta ahal izanen, aurrez aukera bat egiten bait da azken saioan ontxoek parte har dezaten.

Arraten, elizbarrua eraberritzen ari direlarik —lehen-go egitura errespetatuz eta egungo premietara prestatuz— XVI mendeko "fresko" bat (hormatan margotua, alegia) agertu da adlare nagusiko gurutz sanduaren atzean. Pizkunde garaiakoa da, Kristo gurutzetua auzaltzen duelarik, Ama, Joan eta Maria Magdalena inguruan dituela.

Jaso dugu AUNAMENDI argitara eman duen azken liburukotea "Diccionario Enciclopédico" delakoaren IV alea —Balzola/Bi—. Guk geuk guztiz interesgarri deritzagu enziklopedia honi. Euskaldunak garen aldetik nahiago genuke, noski, euskaraz argitara emanen balitz, baina ezin uka ere, gaur egun gaztelaniaz argitara ohi den obrarik baliotsuenetarikoa bat dela.

Bestalde, guri behintzat jaso bezain laster guztiz baliagarri gertatu zaigu azken ale hau, bertan aurki ahal izan bait dugu Jose Migel Barandiaranen biografia, bai eta bertsolariari buruzko lan luze samar bat, Lekuona zaharrak egina. Ale honetan ditugu Baiona, Baztan, Biarno eta beste zenbaiti buruzko aipamen luze samarrak ere.

Bilbao inguruko Unbe mendian Ama Birjina agertu omen zaio andere bati. Agerkunde hau dela eta jende multzo bat bildu omen da inguru hartan. Dena den, badirudi Madrilen autobusak moldatzen ari direla, Fatimakoaren ezean aukeran bait dator Unbekoa.

Zenbatek ez daki oraindik Fatimako, Lourdesko eta beste amaikatxo Ama Birjinatan sinetsi gabe ere izan daitekeela kristau eta katoliko ona? Eta... dakienak irakatsi ahal du? Zergatik?

Gure arteko ergelkeria

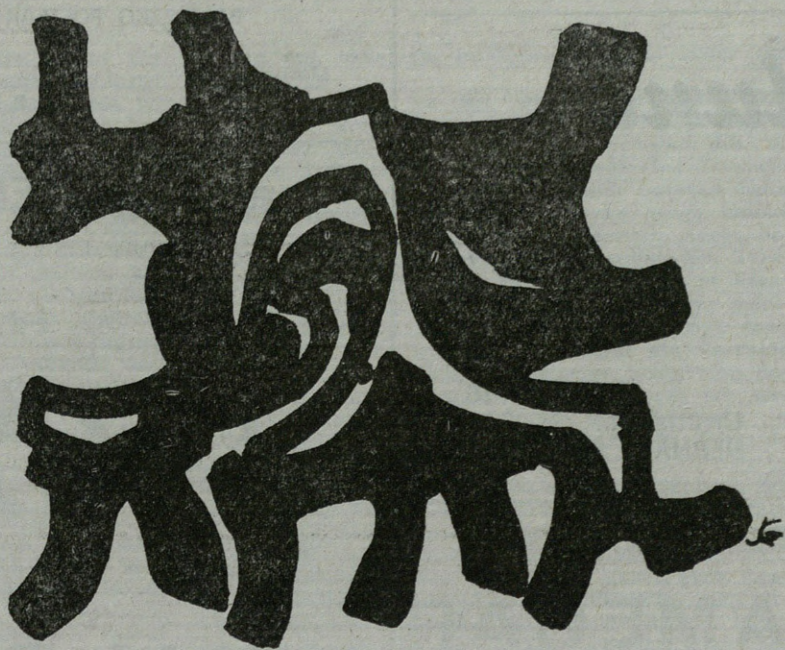
“Actualidad Económica” deritzen, eta Opus-ena dela dioten, astekarian, berriro katalan bultzuen iritziak datoz. Berriro, diot, lehen ere, behin baino gehiagotan, aldizkari honek katalanen aburuak argitaratu dituelako; eta nik neronek ere agertu ditut, hemen, iritzi horien puntu nagusienak.

Norbaitek esan dezake, agian, zer delata ematen diodan hainbeste garrantzia katalan bankulari, irakasle eta finantzeruen pentsakera eta iritzi “kontserbatzaile” hoi-eri.

Egia esan, aipatu dudana aldizkariaren lumeroan (1973-Ekaina-9) azterketa sakonik eta izpiritu “iraultzaile” ez da inondik ageri. Bi bankulari, beste bi finantzeru eta bi irakasleren iritziak datoz, eta argitaratuak izan diranez gero, non eta “Actualidad Económica” aldizkarian, Opus-ena dela dioten asterokoan, bistan dago gauza izugarriak ez “iraultzaile” ez datorrela orrialde horietan.

Baina hau gauzak axal-axaletik begiratzea da. Bai, egia da, gauza ezin arruntagoak ukitzen dituzte Petit, Cabana, Roger, Serra, Trias Fargas jaunek: gaurreguneko koiuntura ekonomikoa, Katalunian banku katalanek daukaten atzerapena, Aurrezki Kutxek Katalunian daramaten bide makurra, burgesiarren eta herri-kulturaren hauzia, Europako Merkatuan sartzeak ekar ditzakean ondorioak, Estaduaren deszentzitatea, hirigintza, infraestruktura... Bai, gauza arruntak benetan, problemen erroetara ez doazenak, kapitalismoaren ikuspegi hestuen barnean sortzen diren kontradizio arinak...

Badakigu, bai, horrela pentsatzen dutela gure arteko zenbaitek. Baina gure herrigintza osoro besarkatu nahi lukeen inork ez dezake horrelako pentsakera ximplerik bere gogoan onartu. Esan nahi dut, katalan hauen esanak ez ditu bere forma kontserbatzailean bakarrik behatuko, baizik formaren eta itxuraren ondoan zer dagokeen pentsatzen eta aztertzen hasiko da. Hain zuzen forma berak bide

ematen digu katalan “burges” horien gogoetan zer sakonagorik, zer zinezkoagorik egon daitekeen pentsatzera.

Iritzi, aburu, kritika eta dotrina guzietan gauza bat agertzen da ezin gardenago: aipatu ditudan guziaz ez bada gehienok, lotsarik eta beldurrik gabe katalan agertzen dira, eta Espainiaren eta Europaren baitan katalan estratejia bat burutu nahi lutekeela garbiro agertzen dute.

Zer litzake, beraz, gauzak sako- nagotik ikustea, axaletan ez galtzea, herrigintzaren bide luzeetan errealitateari egotzirik nahiz itsatsirik bizitzea?

Neretzat lehenik hauxe: nik kataluniako berri hurbilik ez dakit, baina nerekiro zera ageri zait nabarmenkiro: katalan gizartea, gure gizartea baino arras osatuagoa ikusten dut; katalan kulturaz, ka-

talan ekonomiaz, esango nuke, klase oro kezkatzen dela; mundu guzian bezala, Barcelonan klase borroka latza dagoela; baina, nola esan, klase borroka ez doa herrigintzaren aurka, ez herrigintzaz landa.

Hori, neretzat (hala baldin bada behintzat), gizartea osatua dagoen seinalerik hobena da, nahiz klaseen intresak ezberdinak eta elkarren etsaiak izan.

Hala, bada, zergatik, ematen dieten merezi duten pisua eta garrantzia katalan bankulari, finantzeru, indutrilari eta gogoetalariei iritzi.

Izan ere zer dakusgu, alde horretatik, gure herrian? Esan dezadan gauzak bihurtziteke, euskal gizarterik, gizarte osaturik (nahiz kontradizioz beterik) ez dut inondik ikusten.

Okerrena, halere, zera da: bur-

gesia herrikoia ezinezkoa bezala jotzen dugula gure arterako. Maok, burgesia nazionalen egiteko historikoa bere mailan ezarri zuen, inongo lotsarik, ximplekeriarik eta dogmatismorik gabe. Guk, ordea, gure egoera larri, beltz, eta izarrik gabeko hilde ilunean, zera uste dugu: gure herrian den klaserik, gaurregun boteretsuena, herrigintzatik landara gelditu behar duela eta, ez bakarrik estratejiaz, baizik baita taktikaz ere hemen gure herrian dagoen klase indartsu horren aurka nagusiki borrokatu behar dugula.

Jakina, gure inkultura gure inozkeriaren mailakoa da. Herrigintza herririk gabe, gogorki esango dut, herria barrendik zatituz eta borrokatuz egin nahi bait dugu.

“Ez esan gero, burges horiek he-

rri direnik”, euskalzaile “txintxo” baten ahotik entzuteak ez du ia inor harritzen.

Makinabat inozo badago munduan eta Euskal-Herrian. Badakigu, “herri” konzeptu ideologikoa, iraultzaileen maisu trebe den Maok sortu zuela, besteak beste. Baina, gure arteko ximple anitz ez da Mao irakurtzen ari. Jakingo luke, bestela, Maok, Txinako gizarte herriko osatua, esnatu eta mugiarazi zuela, Txina Herriko iraultza egin zuenean; jakingo luke, Txinako burgesia nazionala iraultzaile jotzen, estimatzen eta hartzen zuela, une eta aldi historiko harretan, Mao iraultzaileak.

Jakina, hau guzia ipuia baino ez da. Hori ez da guretzat. Gu bai garela “differents”. Gu bai garela ergel.

G. ANSOLA

Viajes Baskotour S. A.

Gure zerbitzuak eskaintzune dizkizugu gure agur beroaz gainera: billeteak, ostatu txartelak, apartamentuak, ezkonberrien ibiliak.

Franco, 50

Urrutizkiña: 79 29 33-4

— A R R A S A T E —

Aranzabal'dar Jose

Tximist-Indar gaiak-Irrati ta TV:
ZENIT eta ASKAR

Ozkiñak eta GARBITZEK ma-
kiñak: KELVINATOR

LANGINTZA, MOTORE TA ALDAKIN EDO TRANSFORMADOREAK

Jose M.ª Resusta, 15 ta Dr. Bañez, 2

Urrutizkiña: 79 15 16

— A R R A S A T E —

ENPRESAREN BAT

BANCAYA TALDEKOA

OTE DEN

EZAGUTU AHAL IZATEKO

Baduzu erraztasunik asko:

Egun eguneko zeregina betetzen duen enpresa
Izango da. Finantzak. Kreditoak, Aseguroak...
Batpatean aurreratuenetakoa izatera iritxi dena.

Bere zerbitzuak bizi eta erraztasunez eskeintzen
dituena

Eta ezeren zalantzarik izan ez dezazun
zarrende honetan aurkitzen den horietakoa
izango duzu.

INDUBAN
Industria Bankaetxea

SOVAC-BANCAYA
«Bienes de Equipo» Finantzak

FINSA
Kartera Elkartea

COFINCAYA
Finantza elkartea

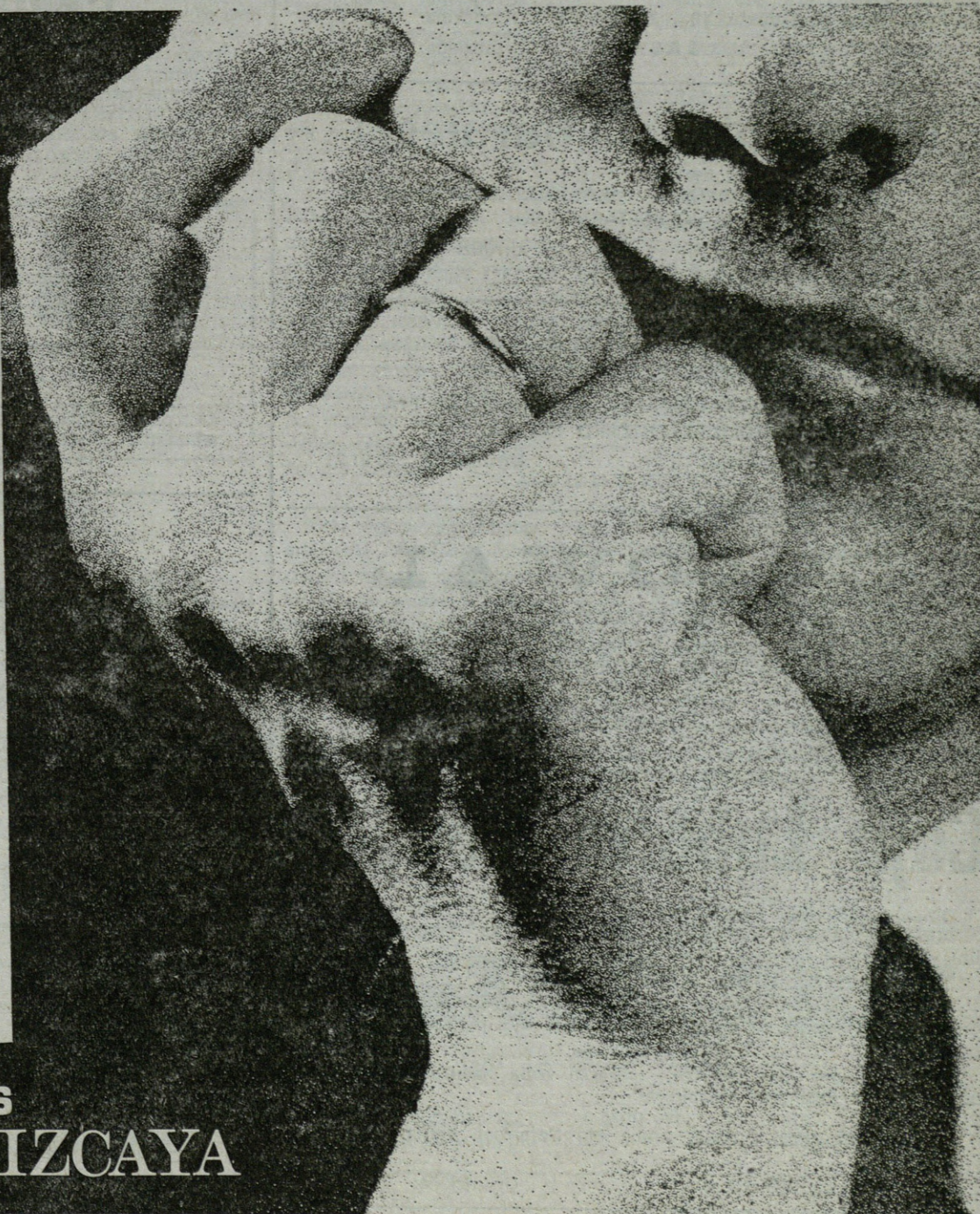
EUROCARD ESPAÑOLA, S.A.
Diru-laguntzaren Agiria

LISCAYA
«Leasing» elkartea

GESBANCA
Kartera-Administrazioa

PLUS ULTRA
Aseguro Konpañia

V GRUPO DE EMPRESAS
BANCO DE VIZCAYA

Arregi Extea

EUNAK. SOIÑEKO GINTZA, BITXITEGIA
Izpizua, 13

Urrut.: 359514 - 359103

ERNANI

Garaje Euskalduna

IBIL-TRESNA BERRIAK
SALDU ETA EROSI

konpondu
koipetu
garbitu
osagarriak
eraskiñak
gurpillak
lan guztiak

Orkolaga, 16
Urrutizkiña: 35 92 26
HERNANI (Gipuzkoa)

auto-servicio LICEAGA

Txirrita, 10
Orkolaga, 10

Urrutizkiña: 35 00 89
35 93 16

— ERNANI —

Garcia Sarasola Hnos.

Txirrita, 10

AUTO ARGINDAR LANAK

Urrutizkiña: 35 00 81

— ERNANI —

"ETXARRI" Argazkia

ARGAZKI-ARGITZEAK — ARGAZKI-ZALEEN LANAK
EZTAJETARAKO — FOTOKOPIAK BEREALA

Plaza España, 9
Avda. Juan de Urbieto, 10
General Moal, 34

ERNANI

LASARTE

Urrutizkiña: 35 90 00
Urrutizkiña: 35 97 62
Urrutizkiña: 36 14 84

Iruretagoiena liburutegia

LANDOLETARAKOAK — IKASOLETARAKOAK
IRRI-JOLASETARAKOAK

Mayor, 34

Urrutizkiña: 35 03 78

— ERNANI —

ARAMA

FEMSA — TXIMIST-INDARRA INDUSTRIARAKO ETA
AUTOMOBILLEN ZAKO ERE BAI

Perkaiztegi, 23 (Atxietas)

Urrutizkiña: 35 91 21

— ERNANI —

COLOWAL

PAPER MARGOZTUAK

Sendakintza-tresnak - Etxerako elektrika apailluak
MOQUETAS Y REVESTIMIENTOS

Kardaberaz, 43

Urrutizkiña: 35 94 31

— ERNANI —

LANKIDEEN AUZO-AURREZKI-ONTZIA

Caja Laboral Popular

Diru-jartaileak dira eragile nagusi.
Aurrezki kutxaren joan-etorrian eskuhartzen du, Etekiñak gozatzen ditu eta Herriari laguntzen dio.

—oOo—

Milloi bat pezetan zozketa egin hillero eta diruaren etekiñak eman korrena jaso, eta bi auto illabetero.

—oOo—

Mallorkara ere joan zindezke zozketan zoria baduzu. Ezkutu zozke-tako txartelak Ekainaren 30-abitarre.

54 ofizina

Gipuzkoa, Bizkaia, Araba eta Nafarroan barna.

ERNANIN:

Avda. Juan de Urbieto, 8

Urrutizkiña: 35 00 97

ETXE - TRESNAK

AMEGAR

SUKALDEKO ERREDIZAK

Txirrita Kalea, 15

Izpizua, 27

Urrutizkiña: 35 91 25

ERNANI

Casa

Ceciaga

Oihalak eta bitxikeriak

Madalena, 3

Urrutizkiña: 79 12 62

— ARRASATE —

Mirentxu

KAFETERIA

Txanpiñoiak plantxan jartzen onenak

Urrutizkiña: 79 20 26

— ARRASATE —

PAPEREZKO POLTSEEN LANTEGIA

Franzisko Ormazabal

PAPEREZKO POLTSAK — BILTZEKO PAPAERAK

Mayor, 55

Urrutizkiña: 350219 - 359051

— ERNANI —

arregi ERREDIZAK

ATOZ GURE ETXERA ERAKUSTEGIA IKUSTERA

Elkano, 10-12

Urrutizkiña: 35 94 46

— ERNANI —

LIZEAGA

Burnitegi-gaiak — Esku-erakutsietarakoak — Ontziak
Kristal-gaiak — Elektrika-indarrekoak — Eize ta Arran-
tzarako salgaiak

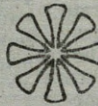
Mayor, 29

Urrutizkiña: 35 96 44

— ERNANI —

DUGUNA

PAPERAK ETA ESKULANAK

Kardaberaz, 60

Urrutizkiña: 55 26 47

— ERNANI —

Martin Zugasti

BURNI ETXEGINTZA

Florida Auzoa, 144

Urrutizkiña: 35 04 23

— ERNANI —

Goarzuma, S. L.

ZATARRI ETA ORMAGINTZA

Liceaga 63 auzoan

Urrutizkiña: 35 96 18

— ERNANI —

ORONA

LASTAOLA AUZOAN

Igo Tesnak eta Jasogailuak

Urrutizkiña: 35 96 49 - 35 98 35

— ERNANI —

Vda. de Ibarluzea

Erregalitarakoak - Apainduriak

Pl. Juan Carlos Guerra

Urrutizkiña: 79 13 72

— ARRASATE —

Nakori

JAI ALAIK OPA DIZKIZU BIHOTZEZ

— ARRASATE —

Kantagintza eta kritikaz zerbait

Bilbon badakikete nik baiño hobeto Benito Lertxundi, Xabier Lere eta Lurdes Iriondo kantariak eskeini zuten jaialdiaren berri, han zegoen giroa batik bat, ez baitut nik jaialdi haren "cassette"-a besterik entzun ahal izan. Baiña Armendaritzek jaialdi hartaz egin zuen "kritika"-k bultzatzen nau zerbait esatera. Kritika eskatzera, hain zuzen.

Badakit gauden egoeran, gauzak esateko hitzerdika eta ibilli behar geranez, nekez egin daitekeala kritika on eta sakonik. Baiña badakit, baitere, kritika baiño goralpenak eta kritika baiño sentipen subjektibo eta ezjakinduriaz beteriko izkribuak badirela. Eta azken hauetakoa iruditu zait Armendaritzena. Leteri buruz esaten zuena Letek berak zuzendu duenez gero, ez dut nik hartaz ezer esaterik. Lertxundiri buruz esaten duena nolabait zuzendu eta kritikatu nahi nuke, erabat oker eta subjektiboa iruditu zaitalako.

"Hitzak ebakitzeko oso ardura guti...". Bai, badi-teke, eta oso garrantzi haundikoa da. Baiña gero esango dugu zerbait honetaz. "Gustu diskutigarri naharia zuen, halaber, bere disko zaharren bidez jadanik ezagunak diren kantak jendearean berriro kantatzeak, guztiok dakigunez hori entzuleen xaloak errazki biltzeko modua izaten baita". Hobe zitekean, gutxienez, "Guztiok dakigunez hori entzuleen xaloak errazki biltzeko modua bait lizateke". Eta zer? Jendeak kanta horiek biziki xalotzen dituela? Zergatik? Ez ote da izango kanta horiek guretzako zerbait izan, izaten eta izango direlako? Eta gainera, kanta horiek giroa apur bat berotzeko izateaz gain, zergatik ez dira kantatu behar? Holako kantak "entzuleen xaloak errazki biltzeko modua izaten baldin badira", Raimon-i abisatu beharko diogu lehenbait lehen bere "Diguem no" ez kantatzeko, eta berdin Pete Seeger-i hainbeste urtetan kantatu duen eta gaurregun oraindik kantatzen ari den "We shall overcome" ez kantatzeko, ez da? Mesedez!

"Eta badirudi, tehenka behereko melodia monotono horietan finkatu dela. Kantatzeko moduan eta doinuen kreazioan berriztapen behar gorria du, zinez esanda". Nik ez dut esango Lertxundik berriztapen beharrik ez duenik (nere iritzian ez), baiña jaialdiaren "cassette" delakoa zenbait aldiz entzun ondoren, ez dut konprenitzen "tehenka behereko melodia monotono horietan finkatu dela" hori, erdiak baiño gutxiago bait ziren tehenka behereko kantak. Horrezaz gainera, ez diskutigarria, baizik kantagintzarekiko ezjakinduriaz beteriko ustea iruditzen zait Armendaritzena. Luza ez nadin, Armendaritzek ustea onartzekotan, Brassens, Leonard Cohen eta beste amaika kantari haundik "kantatzeko moduan eta doinuen kreazioan berriztapen behar gorria" dute, ze Lertxundi bezala (?) "tehenka behereko melodia monotono horietan" finkatu bait dira. Zorionez "Usteak, erdiak ustelak".

"Jendearean harrera ezin hobea duten arren, beldur gara ez ote den lehengo merituegatik gehienbat izanen, aspaldian "Ez Dok Amairu" moteltzen hasia baita. Herri kanta zaharrak eta poema klasikoak birpiztea ongi dago, baina gaurko egoerari erantauten diotenak ere beharrezkoak zaizkigu. Musika

arloan ere, badakigu, irauli ezik, hiltzea laster datorke".

Zerbait jenderi ez diot honetaz ezer explikatuko, ez alferrik delako, nahi ez dutalako baizik. Baiña gain-giroki bada ere, zerbait esan beharko dut, ze ohi den trebetasunarekin, geure kontextoa izkutatu eta itxuragabetu egiten zaigu. Aspaldi honetan bada esamesa franko arazo honetaz, nere ustez erabat aldrebesak (eta ez kasualitatez). Zeruko Argia beronetan honela zion Aieteko berri-emallea den Txertubik, Oskarbik, Pelio eta Pantxoak eta Eñaut Etxamendik eta Eñaut Larralde parte hartu zuten jaialdi batez itzegitean: "Zer esanik ez dago denak egon zirela ondo baina guretzat Etxamendi eta Larralde ondoen. Horrelako abeslari gehiagoren beharretan dagoela uste dugu Euskal Herria, hots, letrek ere zerbait esan dezatela. Oskarbik oso ondo abestuko du bainan guztira jota, guk, Etxamendi eta Larralde atseginago".

Badirudi zenbait jende "Itz majikoak" entzun nahiez badoala kantaldietara. Betiko topikoak eta gauza ximpleak entzun nahiz. Denbora luze joko liguke pundu hau eztabaidatzeak eta argitzeak. Bitartean, bederen, aholkutto bat eman nahi nuke: gure kantarien kantuen letrak IRAKURTZEA ETA AZTER-TZEA. Ez dut uste gauza haundirik eskatzen dutanik. Eta bestaldetik, zer gertatu da? Kantariak moteldu? edo eta zentsura zorrotzu?

Gaiñetikan, kanta zaharrak bakarrik ari direla kantatzen? Hori alde batetik guzurra da eta bestaldetik, ze zentzutan dira "zaharrak"?

"Sozial kanta" gehiago nahi du zenbaitek. Dutarik gabe, "Ez Dok Amairu"-kokantariengan sozial arloko kantak oso eskax direla iruditzen zaio Armendaritz. Arestian eman dutan arrazoiagatik ez naiz hemen ezer explikatzen hasiko. Baiña galdera bat egin nahi nuke: zer esan nahi du "sozial" horrek?

Batzuentzat oso garbi dago. "Sozial" horrek "sozial inperialismo" esan nahi du, dirudienez. Irakur dezagun bestela Deustun euskeraz kantatu zuen erdal kantari baten aipamena: "kanta bakoitzaren aurrean, haren erdal itzulpena eta zenbait kontsiderazio ideologiko egin zuen... sozial arlokoak gehienak". "Sozial arlokoak" dio, nahiz bertan egon giñanok Euskalerrri osoari zuzendutako atakeak ondo baiño hobeto entzun...

Baiña, hori bai, kantari hark oso ondo ebakitzten omen zituen hitzak, eta harengandik ikasi behar omen dugu euskal kantariok, "Euskara kontuan, aldiz, ohi ez bezalako eredu eta maisua" baita. Horixe bakarrik falta, esan zituenak gaizki esan!

Gaiñetikan, Armendaritz jaunak, ziur aski kantutegi guztiak jorratu dituenak, emango digu gauek egunera Zuberoako kantak kantatzeko errekitua.

Evstuchenko erusiar poetak honela zion: "Ez dut aski poemak idaztea, defentsatu behar ditut". Batzuri horrela esan behar zaio: "Edozertaz idazteko, zerbait jabetua izan behar idazten den gaiaz".

Jabetuak edo ez jabetuak, ba omen ziren Deustuko paraninfoan zenbait "Txano Gorritxo" horietakoak, eta, dirudienez, ez gustora.

GORKA KNÖRR

ARTE

EGUNOROKO GAUZAK

ETA IRUDIMENA

(IMAGINAZIOA)

Gogoramen edo memoria onaren bentajak eta beharrak hamar pertsonarik batek bakarrik estimatzen baditu, gorabehera handiagoa da irudimenaz galdadezagut: mitatari batek bakarrik baieztatzen baitu irudimenaren balioa. Galdatu zaizenen artean, beraz, ez du leku askorik irudimenak, eta hori, ene ustez, gauza larria da egun sortzen ari garen mundua ikusirik.

Gizarte eta bakoitzaren bizitzaren aurrerapena errazten baitu irudimenak. Ez norbera ez taldea ere ez baita bere helduerara osorik helduko hura gabe. Arrazionalismo gehiegi dugu gure munduan, orden-desorden handiegia, irudimen eta bat bateko sortzearen falta.

Zerbait gura izateko, iruditu egin behar. Gure herrian gura premia dugu eta, egiaz, anitz gauza gura dugu, bainan beldur naiz irudimena falta ote zaigun. Kultura alorrean irudimena (kazetak, argitaldaria, ikastolak, egiazko kreaizozko obrak) politiko alorrean (benetan iharduki, antolatu eta elkarri lotu), erlijio alorrean ere orobat (bizitzeko, espresatzeko eta elkarrekin izateko era herriak).

Nahi duguna eskuratzeari deritza eraginkor eta efikaz izatea. Eta horrelako ekintza eraginkorrek ekarriko dituzte aldaketak. Gizon eraginkorrek aldaketarako joera dute eta, areago, aldaketak berak horien organizazioaren parte dira. Beste hitzez, gizon eraginkorrek, bere nahira eratzen du organizazioa, ardietsi nahi duenaren arabera.

Eta zerbait nahi izateko... Irudimena behar. Hala ere, gehienek

bestek pentsatu eta egin gauzak nahi izaten dituzte: merkatuko gauzak, serien eginak, nortasunik eta irudimenik gabekoak, multzoka eginak, almatzen handietan erosiak edo antiguailen dendatan... hau da, bestek asmatu eta egin gauzak. Egunduz du inork bere arropa josten ez mahai bat egiten ez eta etxabizita apaintzen. Denek nahia-gote konsumotegi handietara jo, eta nortasunik gabeko janzkietan, gustorik gabeko muebletan eta katalak egin gauzatan bere sosak xahutu eta irazi. Gora konsumo gizartea! Gora irudimen falta! Gora kintenteria!

Asmatu, sortu. Irudimena ez zaio inor askori interesatzen. Eta ematen den heziketak badu zerikusirik egoera larri honetan. Horrexegatik landu eta eragin behar da gure ikastoletan kreatibitatea, irudimena, fantasia eta ez horrenbeste buruz ikastea, historia, kultura «potoan sartua».

Egin ditzakegu gure buru euskal-dunak artxibo eta biblioteko eder, bainan egunoroko bizitzarako eta elkarrekin mintzatzeko gauza ez direla.

Ez dugu kultura beharrik. Jakin beharra dugu eta, batik bat, irudimena egunoro begien aurrean gertatzen zaigun arazoari erantzun eta irtenbide zuzena emateko. Irudimena agintearaino igo beharra du (politiko,erlijioso, kultura, ekonomiko eta sozial agintearaino), bestela, gure egoera oraino bezain negargarri izanen da. Asmatzea, egunoro euskaldungoaren askatasunari tartetxo bat egitea da.

EDORTA KORTADI

bazkari onaren zanpagarria
eta txarraren estalgarria

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gaztelz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alcantante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

LA CASA DEL CAFE

Juan Iriondo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

ARTE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubietak)

DONOSTI

muskaira

Euskal-giroa bereganatzea nahi duten euskal-erri txoak, nahiko neke eta ezin-eraman izan ohi baditu, zer esan Muskaria (edo Tudela) bezelako Euskal-herri zatiak, tarteko ditugunean? Hauek honela, hiri-buru hontan, euskal-aste bat (nahiz eta txartelak «Nafar kultur astea» deitua izan) eratu genuen E.T.I.ren (Escuela Técnica Industrial) ardurapean. Izan dira akatsak, nun ez!, baiña pozgarri bihurtu zaizkigun egoerak ere izan ditugu, noski.

Aurrez-aurre, esan dezagun, nahiz-ta xoilki bederen, haste hau eratzearen arrazoiak. Badira emen euskera mintzaten dakitenak, gutxi badira ere. Badira, Errenteriako Al-bisutur Karmen andre jatorraren ikastolan izaten direnak, batez ere dantzari taldekoak, eta beste mordo-xka bat E.T.I. ra datozenak euskera ikas gogoz. Orain dela pare bat hilabete, izan genituan gutur-tean «Ez dok amairu» taldekoak, ta guk uste baiño arrera hobea izan zuten. Gauzak jar ditzagun beren maillan, hau baitzen lehenbiziko aldiz Muskariara zetozela! Baiña urrats bat gehiago eman behar zitzaioela-ta, aurrerantz jotzea nahi izan genuen, ta honela sortu zen KULTUR NAFAR ASTEA hil honen 4ean hasi eta 9arte.

HIZLARIAK ETA GAIAK

«HISTORIA DE NAVARRA», Carlos Caballero.

«EVOLUCION DEL EUSKERA EN NAVARRA», Jose M.ª Satrustegui.

«FOLKLORE NAVARRO: Dantzak», Juan A. Urbeltz.

«FOLKLORE NAVARRO: Abestiak», Irigaray ta B. Lertxundi.

Eta asteari bukaera emateko, AMA LUR dokumentala.

Zer esanik ez, gaiak aukeratuak zirela, hemen bizi gerantzat, eta hizlariak ere beren trebetasunik-at, jakintasuna zerioetela gai hauen buruz. Behar bada, nahi baiño jende gutxiago, batzuetan besteetan baiño gutxiago, baiña, lehenbiziko aldiz izateko aski kontent gelditzeko moduan, eta aurrera jarraitzeko gogo biziago gelditu galarik.

Nahiz-ta lehenengo mintzaldiak, berez, garrantzi handikoak izan, ez zuten beste egunetarikoa arrerarik izan, eta esplikatu diteneak noski. Halan ta guziz, Satrustegiren jokabidea oso mamitsua izandu zen, euskeraren nortasuna ta herri-gogoa bere benetako egokitasunean aurkezten zizulako, eta hainbat gehiago ondorengo elkar-hizketa: Nafarroan euskerak dituan oztipo, ikastola-giroa, ta abar. Zenbakieri baiño gehiago «arimari», euskal gogoari so egiliaz.

Bai abeslariak eta bai Urbeltz dantzariak izan zuten arrera; herri-koiago ezin izan, noski. Urbeltzek, bere hitz-jario xamur eta erresean esplikatu zizkigun Nafarroan zehar, batez ere, diran dantza askoren esankizuna, Muskariako Dantzari Taldeak (Manolo zuzendari dutela!) dantzatzan zizkigutela, Urbeltzen mintzaldiari erantzunaz: jakkeraren esan-nahia, dantza berarena, doiñua, ta abar...

Irigaray eta Benito Lertxundik (bi-garren aldiz zetozelarik Tudelara) izan zituzten beren entzuleak ere... nahiz ta askok nahi baiño abesti gutxiago kanta izan, baiña esplikazioa errexa da: ez baitzen, entzuleak nahi zuten abesti-saio bat egitea, abestiaren esannahia ager-taraztea baiño. Halan eta guziz, esperientzi honek erakutsi digunez, honelako abesti saioa errexa dala

uste dugu eta txalotua izango li-tzakean.

Ta, azkenik, amaiera jator bat emateko «euskal-aste» honi, AMA LUR ikusteko era izan genuen, aurretiko esankizuna agertaraziaz. Eta, honelaxe, eman genion bukaera as-teari.

Ondorioak? Bada sakontzeko, edo euskalduntzeko gogo ta arreta, nahiz ta lurralde honetako urratsak, beste tokietakoak baiño makala-goak izan. Eta, amaitzeko, eskerrik beroenak gutartera (zokoratuta da-goien euskal-bazter honetara) eto-rri diren hizlariak, eta «euskera yalgi adi mundura» baino lehenago abesteko giroa esateko zoria izan dezagun «euskera yalgi adi euskal herri guzira».

INAKI

oriako alegia

SAN-JUAN-SU HERRI-SU

Ene bizitzako une ederrenetari-koak suari eta euri zaparradari be-gira igaro ez ditudala banio ez nintzake egiaz ariko.

Ta Barcelonan denbora gehiegi daramat euri zaparradaik eta surik ikusi gabe eta irrikia dut barnean. Beti zerua urdin urdin ta berartar ahaztu naiz, orain ez dut zerua begiratzen. Gure Herriko oskarbi berdurtiak bereganatu ditu gure be-giak, ez agian hainbat hemengo apainak.

Egun hauetan irriki honek Ale-giako Sanjuansura narama. Han ikusi nuen sua zerura bidea urra nahiean, haizearen gainetik jaso-tzen; eguna moztzen hasiko zen or-tzeari azken agurra eta eskerrik ematen, egun luzeenaren arratsal-deari, buka ez zedin, jarraimena ematen.

Gure herria —Alegia— 1532an suak ia erabat kiskali zuenean ale-giatarren artean suak berez duen beldurra handitu egin zen, hor izan-nen dugu nonbait.

Egurrezko etxetan bizi garenok beti dugu suaren beldurra, sua ba-tbateko zerbait da, bizia, hortza surtara botatzean «tok zaharra, ekartzak berria» esaten genion. Orain porlanezkoetara joan da jen-dea, sua butano ta indarrez egi-ten dugu, sarritan termostato ba-tek berez zaintzen digu etxe bero-tasuna.

Sua ahazten ari gara, kea ahaztu dugu —automobilenez leporaino ba-gaude ere—, txinpartaren gorria ta jolasak ilobari kontatzeko ere ez dakizkigu, suari begira ez dugu den-bora handirik egiten, Olentzero txi-minitik behera etortzeametsak utzi dugu.

Bakarka su egiteari uzten ari ga-ren garai honetan herri bezala «suaren eguna» ospatu behar gen-duke Herri-su bat eginaz; eta neri berriro San-juan-sua gogora!

Amezketaren erreak Oria ibaiari mingaina moztzen dion ertzean egi-ten dena datorkit. Lekua ezin apro-posagorik, tiklegia, agian, beti izan dutan suaren inguruan dantza eta salto egiteko googa betetzeko.

Bainan gure herriak goitk, urru-lik, isilean, txistu hotsa entzunez, txapela kenduta eman izan dio su, apaizaren bedeinkazioaren ondoren. Suak merezi bait du hainbat erres-peto, ortzeak ere bai hainbat su, herriak ere bai hain ortze zabela.

SU, hik hustutzen didak barrena naizenean hire aurrean.

Hutsa izatea duk hirea, gehiegi guk barnean.

Garbi ezaiguk ortzea!!

LANGATU

lezo

IKASTOLATIK

Ekainaren 8an, honoko ohar hau jaso dut Ikastolatik, lerro hauen bidez argitara dezadan:

«Lerro auek direla bide jakin arazten dizuegu, datorren ikastaro-rako, aurren izenak emateko epea irekia dagoela.

Arren ta arren guziori deitzen dizuegu eta era berean eskaera bat egin, gogo biziz eta arreta aundiz egin zazuten herri onen zabalkun-de berezia, geure ikastola sendotu eta indartu dedin.

Beren aurrak ikastolan sartu nai dituzten gurasoak edo ta zeatzta-sun zabalagorik nai duanak azaldu ditezela IKASTOLARA, andereño-maixueri aurren izenak ematea.

III onen bukaeran, au da, Ekai-naren 30'an bukatzen da izen-ema-tearen epea».

Ohar hau bera herriko tokirik agiriaren euskeraz eta erdal-egunkarietan erdaraz ipinia dute. Eskerrikasko, bada, gu gogoan iza-teagatik.

BAZKOAK

Aurtengoak etorri zaizkigu eta bai ta pasa ere, bestetan bezalaxe, ia izan direnik konturatu gabe. Programa irakurtzerakoan lotsa eta guzi nabaritu nuen, horrelako festa eskasak herri batekoak baino hauzo ezezagun batekoak diru-ditelako. Programa, ohi bezala, er-daraz dago zeharo eta azken aldi hontako guziak bezala, Irunen in-primatua. (Ez naiz berriro herriko inprimerien aldeko propaganda egi-ten hasiko).

Bederatzi festa klase izan dugu: Txistulari, buruhandi eta erraldoi kalejira, bitan; dantza gauzez, hiru aldiz (Lezon katarroa baino eza-gunagoa den Txingudi deritzan or-kestinarekin); «Los Pomposhos»

delako donostiar fanfarrea (-sh-ren mania hori inglesengandik ko-piatua dute noski donostiar as-kok); toka txapelketa; meza; pe-lota partida; ingurutako haurren dantza libre lehiaketa; bertsola-riak, bitan, eta haur jolasak.

Toka txapelketan Aieteko Ma-rnel Matxain izan zen garaile (bertsopaper-egile a). Pelotariak txarrak izan omen ziren. Bertso-lariak, gai-jartzailerik gabe-ta, er-dipurdi. Haurren dantza-libre le-hiaketa sariak limosna zirela us-te nuen; presentadorearen jarduna, interesgarria oso; horrela hasi zuen jaialdia: «Jaun-andreak, arra-tsalde on! Sras. y Sres. buenas tar-des. Bla, bla, bla...»; azken mutu-reraino erdara hutsean. Ez dakit ez dakit gure artean folklokeri-lari gehiegi ez ote dagoen. Ugalde-Esnaola lezoar bikoteak irabazi zuen.

Festak pobre, izan badira ere, jendea alairik zebilen, larunbat gauzez batez ere, eta hau da ga-rrantzizkoena. Lapurrak edo asta-kumeak, ez dakit nolaz deitu, egi-na digute bisita; autotako krista-lak hautsi eta lapurreta egin, arra-ia! Ongi bijilaturik gaudela, bai-na lapurrak libre.

Dena dela, uste dut herriko fes-tak ezin direla jolasen bakarrik oinarritu; festak urtearen buruan herri-gintza lanen muga izan behar luteke, herriar guziek joan den urteari begirada bat emateko eta berriari buruzko asmoak sendotze-ko, elkarrekin aurrerantz edo ka-rramarroen antzera gabiltzan begi-ratzeko.

Baina ikusten denez, nora goa-zen bost axola zaigu edo bost axo-la zaizkigu aurrera egin nahi eta atzera begiratzen dutenak. Badiru-di erromatar agintariak xuritzea-rran «ogia eta zirkoa» bezala, guri horrelako festa eskasak eskaintzen dizkigutela, kontenta gaitezen.

Festarik aipagarrienak bertsola-riak, dantza libre lehiaketa, toka Donostiako fanfarrea izan dira. Gainontzekoak, dantza, meza eta pelota partidak ia egunero egin

edo ikus ditzakegu, eta haur-jola-sak, buruhandiak eta dantza bera ere nun-nahiko festatan izaten di-ra.

Zorionez (?) bi bider izaten di-tugu festak urtean eta ea Santa-kruzetan ezer hoberik izaten du-gun. Ez da gaitz.

SISTIAGANEKO PELLOK

soraluze

SORALUZETAKO GAZTERIA

Lehenago esan genduenaz, zelan Soraluzetako gazteria zabaltzen zu-tenean beraren gainean idatziko gendula, orain da eguna elkarte honek dituen helburuak eta as-moak hemen aipatzeko.

Orain arte gazteen artean ikus-ten zen ez zutela leku berezi bat beren biltzarrek egiteko eta ara-zoak argitzeko baizik eta bakoitza beren aldetik zebilela.

Elkarte honek hutsune hauek be-tetzea nahi ditu eta hortarako sor-tu dira. arte, euskal kultura, hi-tzaldiak, jolasak eta liburutegiko komisiok.

Elkarte hau larunbatean zaba-l-du zen, eta igandean haurren ma-rrezki lehiaketa bat ospatu zuten, bertan 200 dik gora haurrek be-ren agertu zizkiguten.

Astean berriz hiru hitzaldi inte-resgarri, sexualidadea, kultura eta kontsumoko gizartearen gainean.

Hurrengo ostiralean Elgoibarko «Koska» taldearen musika saioa.

Hartu duzun bide horri gogoz eutsi zaiozue, bide egokia bait-da herria lozorrotik ateratzeko eta ekingin jar-arazteko.

Herriko etorkizuna gazteriak egi-ten du, nolako gazteria halako he-rria Soraluzetarako badaukagu nondik has herria jasotzen.

Elkarte honen bitartez gazte guz-tiak elkartu eta herriaren alde la-nean jar-araztea nahiko genduke.

LANKIDEEN AVZO AVRREZKI ONTZIA

ARRASATEN
gure herriaren
aurrepenari
eraginda

**CAJA
LABORAL
POPULAR**

DIRU-ARAZOETAKO ELKARTURIKO BAZKUNDEA

Arrera hobe - ezinak
_____ Herriaren partizipatze handia
_____ Ilero sari merezigarriak
_____ Zure zerbitzurako

GIPUZKOAREN ALDE LANA GOGOTSU EGIN

Gure elburua, Gipuzkoaren alde gogotsu lan egitea da. Gure asmo au, aurrera daramazkigun gure gizarte ekintzak ederkiki asko egiztatzen dute:

ikusi bestela ikasle, azterketa lan, aur eta osasun bearretarako, eta zartzarorako laguntzak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

areatza

Ekainaren 3an igandea izan zen eta Areatzan jai eder bat euki genduan. Jai au ez izan euskal jai bat guztiz —olako jaiak Bizkaiaren beintzat debekatuta dagoz ta— baina bai geien batean. Arteako Gaborjelistei eskerrak antolatu zan jai au.

Leenengoko zatian «Arratiako Umeen Abesti Txapelketa» entzun genduan eta leenengo saria Lemoako bikote batek irabazi eban «Zu zara» abestuaz bigarren saria be Lemoako irukote batek irabazi eban «Goazen ikastolara» abestuaz.

Txapelketa onetan abestu eban abeslariak erdiak inguru bakarrak abestu eban euskeraz baina txapel-dun geratu ziranak euskeraz eta oso ondo abestu eban. Euskeraz abest eban umetxoei zorionak emon bear jakiez eta olan jarraitu dagiela aurrerantzean be.

Bigarren zatian eta beste gauza batzuen artean «Arratiako Oihartsunak» entzun genduzan. A izan zan poza! gure artean inoiz ezin doguz entzun abesten ta. Ez dago esan bearrik guztiz ondo abestu ebela. Ikusiaz zelan ezin da entzun talde au gure errietan abestuten, eskari bat egitera noa: disko bat grabatu dagiela eta olan danok eukiko dogu erea «Arratiako Oihartsunak» taldeari entzuteko.

Azkenez Zmakona eta Arte Areatzako txistulari bikainak aipatu bear doguz. Oneik pieza eder batzuk eta guztiz ondo jota eskeini euskuezan. Nun dagoz Areatzako beste txistulariak? galdu ete dira betiko? ba leku guztietan bi oneik bakarrik ikusten doguz.

PISZINAK

Areatzatarrok dakigun legez, ia amaituta dagoz piszina barriak bat umetxoentzat eta beste bat nagusientzat. Ondo deritzat piszina barriak egiteari, erriarentzat eginda dagoz eta, baina, zenbat denbora daroagu areatzatarrok pelotalekua sarritu deiten itxadoten? uste dot ba Areatzako agintariak badaukielako beirra pelotalekuagaz erriaren gurariak bete gura badabez eta uste dot onetan zintzo jokatu dabela orain artean beintzat. Aurrera ba eta bete dagizueta erriaren gurari au.

AREATZATARRA

mutriku

ITZALDIK

JAUIAKO «Gazte-sailak», erriko kristau bizitzari begiratzu eta kultura bideari jarraituz, elizaren babesean, bear-bearrenetako itzaldi bikainak eratuak dituzte. Iru itzaldi eta iru maai biribil. Bertan erabiliko diran gaiak GAUR EGUNEKO KRISTAUTASUNARI BURUZ izango dira. Itzaldi bakoitzaren ondoren galde-erantzunen bitartez bakoitzak beren iritziak azaldu eta illuntasunak argi ditzake. Kristau sentitzen geran zaar eta gazte, denok, saia gaitezen itzaldi oietara joaten.

IZKETALDIK

Ekainaren 13an (Asteazkena). Kristautasuna istorian zear. Kristo izan zanetik gaur arte ze egoera bizi izan du kristautasunak. Ekainaren 18an (Astelena). Kristoren bizitza, elburuak. Kristo zein izan zen. Zer egin zuen. Zergatik il zuten eta zer lortu zuen. Ekainaren 19an (Astearte). Kristautasunaren sarrera Euskalerrian. Kristautasunaren aurretik ze sinismen zuen Euskalerriko gizaok?

MAAI BIRIBILAK

Ekainaren 20an (Asteazkena). Zer egoera «sozio-kultur-politikitik» erabiltzen da kristautasuna Euskalerrian? Egoera ontan kristau bezela osatu nai duen batek nola jokatu bear du? Ekainaren 22an (Ostirala). Lagun urkoa denok aal gera? Gizona-aren aurka doana lagun urkoa aal da? Ekainaren 27an (Asteazkena). Kristautasunak zer dio gogortasunaz? Itzaldi guziak JAUIAKO aretoan gaueko 9-15etan izango dira.

beasain

JAIEN HASERA

Aurtengo Beasaingo Jai Nagusien hasera, ez genduen izan oso desiragarria. CAF lantegiko arazoa bete-betea (ordurako hilabetera zihuan lan-oporra, eta orain bira) zegoelarik (eta dago) heldu zen Salbatore edo Igokunde bezpera. Gertakizun honek zerbait ilundu dituen arren, eguraldiak berak gehiagotu lausotu ditu oraindik (lehen egunak batipat). Hala ere, ospakizunik gehienak egitaraututa zeuden bezalatsu ospatu dira eta horrek agindutakoa betetzeko sena agertzen du.

AZENTZIO BEZPERA ETA EGUNA

Azentzio bezpera gauean, jaialdi bat ospatu zen. Hiru taldek esku hartu zuten: ENBOR eta GARA abestalde berriek (konjuntok) eta GOIERRI dantzataldeak. Aretoa ia beterik. Gazteria zen gehien bat bertan eta sarrera «borondatea» izan zen. Abeslariak ezer kentzeke, dantzariak izan zitzaizkigun atsegingarrien. Ezagutzen dugun aunitz dantzarekin batean, «Gernikako Arbola» (Agurra eta Ikurrin dantza deritzatenen nahasketa polit bat) eta «Gernika» (Soroabalen «Gernika, marcha fúnebre» doinutza harturik) dantza berriak eskaini zizkiguten. Lan polita eginakoa. Jendea asko gustatu zitzaion.

Azentzio egunez haurren danborrada dugu aipagarriena. Aurtengo, aldiz kokkorragoa iruditzen zitzaigun. Baziren bertan ere gauza berriak: Txano-gorritxu, amona eta otsoa, Edurne-Zuri eta zazpi ipotxak eta abar... Zer esanik ez, «jitoen» jatortasuna eta esan-nahi egokia. «Un, dos, tres» nahiz eta ongi egin haurrek, ez dugu aukurakoen jotzen. Joera amorratua dugula dirudi telebistako gauzak gutartetatzeko. Beste zerbait egokia goa eta euskaldunagoa bilatzen saia beharko dugu agian. Oro har, nahiko lan eta neke baduteke antolatzaileek eta zerbait proposatzekoan eta herriari eskatzekoan, hauxe litzake: jende helduagoak bere antolaketa esku hartzea. Izan ere, denok gara ikusle onak baina agian ez oso egileak. Giro kiskalgarrian ospatu zelarik, arratsaldean oinazkarra eta zaparrada bizia sortu zuen arratsalderako eta haur jolasetarako ez zuen giro onik egin. Hala ere, bazen jenderik arratsalean kaleetan zehar, nola «Los Diamantes» taldeak alaituriko enparantzapean, ala karrusel tar-tean.

Egun honetan agertu zen Euskalerriko argazki lehiaketa eta marrazki lehiaketa ere. Lan ederrak argazkietan eta baita marrazkietan ere. Hala ere, ez bide dakite antolatzaileek Euskalerriko 7 prabintzi dituela. Ea hurrengorako ikasten duten!

OSTIRAL-LARUNBATA

Ostiralean, G. Yurre mintzatu zen Euskal dantzei buruz. Entzulerik gehienak GOIERRI dantzataldekoak ziren. Españeraz mintzatu zen. Jende gutti. Hitzaldia berandu hasi zen. Dantzarik nabarmenenen gorputzeko jarrerak eta jantziak duten zerikusia eta esan-nahia ulertzeko. Galdera interesgarri bat egin zitzaion, hots, gaurko giroari dagokion esan-nahieko dantzak sortzea. Berak zailtasun handiak salatzen zituen baina egin beharreko zerbait zela zeritzion. Beti ere ordea, euskal pauso eta doinuekin jatorri jokatuaz, ugari dituguez.

Larunbatean urteoroko haurren prozesioa Loinazko Amaren ermitara. Haur gutti samar agian. Arratsaldean, ehiz-zakurren ekinaldia Itola baserriko lurretan. Gauza bitxia. Ilunabarrean, Ponpoxoak giro-alaitzaile. Gauean, Zaragozako folklore talde baten iharduna, herriko enparantzaren. Ongi ihardun zuten. Bazuten gatza eta piperra eta jende ugari entzuten Hala ere, badugu geureagorik ezagutzeke!

LOINATZ EGUNA ETA BIGARRENA

Loinatz egunez, txirrindularien lehiaketa polit bat ikusi ondoren, Landetako «Majorettes» taldea genduen kaleetan zehar. Behin ekarri bazen ekarri, nesken iterrak gustatu zaizkio jendea! Jendea

detza handia bildu zen eta beti bezain egokiak ikusi genituen. Arratsaldean, futbolari trebe agertu ziren bizkaitar emakumeak. Jendetza handia han ere. Ondoren, dantza nahiz zurrut ala kanta. Eguerdia zeharo narrastu zuen lanbroz eta arratsalean nahiz gauean, ez zen giro egokirik sortu.

Astelehenez, urteoroko prozesioa ospatu zen. Euritan aurtengoa. San Martinek beratu ederra hartua du. Jende gutxi eta egokitassun guttiago. Bi dantza talde nahiz eta beharrezkoena (ezpatadantzariena) makalena gertatu. Arratsalde iluna. Pelota partidua, giro hotzean eta konpromisoz bezala, Batzorki Zaharreko pelotalekuan jokatu ziren. Ilunabar nahiz gau animatua enparantzapeari dagokionez, baina ibiltzeko gustorik ez.

ASTEARTEA

Igali, barazki eta abarren azoka polita, baina ez inoiz hainbatekoa. Dantzari txikiak Batzoki Zaharreko pelotalekuan egin zuten aurrekua. Jende gutti (kanpoan askoz gehiago). Gazteek ez zuten aurrekurik dantzatu. Ez dakigu zergatia. II-gn. Sokatira Lehiaketarako, ez zen talderik izenpetu. Tortila handia egiteko garaian, bertsolariak ez zuten abestu enparantzaren, nahiz eta jende asko zai egon. Honen zergatia ere ez dakigu. Baina tortilla bai, izan zen (euritan) eta milaka ikusle izanik, baita ere milakak jan genduen. Hura zalaparta, itsumuskeria eta trepeta! Bostehun kilotik gorakoa! Ederra opila! Harrapaztaka ezkutatu zen ordubetaren barruan. Agian zozo samarra eta erreka baino egosia gehiago atera zen, baina jateko modukoa noski.

Arratsaldean eta tiro-platoren ondoren, nahiz eta eguraldia txarre-nekoa egin (ez zuen atertu) Aierbe eta Iruntxiberriren arteko norgehiagoka ikusi ahal izan genduen. 30 ontzako hiruna enbor ebaki eta 8 kilometro korritzea zuten beren lana. Aierbek, haizkoran 5 minutu atera ziolarik, 8 bira eman zituen 200 metrotako ibilbidean Iruntxiberritik korrika edo laisterka hasteko eta azkenean ere 4 biraz irabazi zion. Zegoen eguraldiarentzat, biak saiatu ziren jatorri eta ikusleok txalotu genituen. Ondoren Endañeta handia ikusteko zoria izan genduen. Kamioi gainean aritu zelarik, 4 jasoaldi eman zizkion 225 kilokoari eta ondoren 2 minututan 5 jasoaldi esku ezkerrez 125 kiloko kubikoari. Gero beste bi minututan 13 jasoaldi bi eskuz lehengoari eta bukatzeko 125 kiloko biribilez hainbat «jolas» egin zuen ikusleon gozagarri. Tartean Lazkao-txiki eta Agirrek bertso egoki ta humoretsuz azaldu zizkiguten begira geundenoi ikuskarriari zegozkionak. Ilunabarrean dantza giroa Inaki Arriaran eta bere taldeak alaituta.

Liburu eta disken azoka ere ireki zen eta jende ugari ikus ahal izan genduen. Aukera polita nahiz eta zenbaitetik handiagoa nabarmendu. Aste osoan iraun zuen.

ASTEAN ZEHAR

Asteazkenarako hitzaldi bat zegoen esitarauan. Klaudio Aranburuk «sikologiaz» ihardun behar zuen, baina, lehen baimendun bezala agertu arren, agintariak debekatua izan zen. Ostegunean berriz, Xaribari antzerki taldeak eskainiriko «Batzar Nagusia» antzerkia. Era berriz egina eta gorputzaren mugimenduekin oso ongi adierazten. Abere batzar baten bidez, gure gizarteko gertakizun aunitz aztertzen du antzerkiak. Xaribarikoek txalo bero bat merezi dute hain ongi lantzeagatik. Jendeak ez zuen erantzun, gutti batzuk izan ezik. Ostiralean, Eusebio Osa zen «Kultura eta Gizarte»-z hitzegiteko, baina, hau ere debekatua izan zen.

LARUNBAT-IGANDE

Larunbatean MARINELAK zuzela ikusi eta entzun ahal izan genduen. Usurbe antzokia bete zen eta txalo beroak jaso zituzten Ondarruko Kresalakoek eta zer esanik ez, Zubikarai eta Altuna egileek nahiz aurkezle eta Zuzendariak. Abeslari bikainak, abesti egokiak eta antzezleri jatorrak. Gaia agian arintxoa, hala ere garaikoa noski. Arrantzailego petu-petuaren bizitasun, sentimendu, gatz eta piperra egoki eta garbi ikusi genduen. Herri batetako jendeak osatuta egiteko lan bikaina deritzagu.

Igandean berriz, dantzarien bil-tzarra. Bederatzi dantzatalde edo... bildu ziren. Jendea aurreko bi urtetan baino urriago ikusi genduen. Dantzariak ere zerbait guttiago baina ez motelago. Oso trebeak eta iaioak. Saio bikainak eskaini zizkiguten eta herria ahal zen neurrian alaitu ere bai. Liburu eta disken azoka amaitu zen.

Honetatik at, bi igandetan txirrindulariak ikus ahal izan ditugu. Lehenen igandean egoki antolatua izan zen dena eta Juanikorena garaile. Bigarrenean Nazabal zaldi-bitarra, baina bukaera tamalgarrria. Zinta aurreratu eta jendeak gain harturik, berehaldiko nahaspila, inork ez ikusten ez zuelarik...

Azken igande honetan eman zen USURBE nobela sariaren berri ere. Irabazle Ibon Sarasola (25.000 peseta). Ohorezko aipamenak: Erdozainzi eta Aranburu Altunari. Epai-mahaina Gabriel Aresti, Arantxa Urretabizkia eta Martin Ugaldek osatu zuten. Zortzi izan ziren aurkezturiko lanak.

Jaien haseran, BEASAIN FESTIVO ere argitaratu zen aurtan. Lehen, bost urtez egon da argia ikusteke. Den-dena españeraz dator. Dirudienek, Beasainen ez dago inor euskeraz idazten dakienik edo hobeki, argitaratzaileek nahiago izan bide dute heurak 3-4 artikulua idatzi, euskeraz idatzi zezaketenei eskatu baino. Betiko «goxokeria» giroko idazketa somatzen dugu aunitzetan eta herritz kanpoko zenbaitzuk ere idazten dute. Dirudienek, lagunarte edo amiste de mailan dabil idazketa. Ondo jaiok gaude, arrotzek bera irakurtzetik ezagutu behar bagaituzte!

Eta azkenik, nahiko luze den arren, Taberna bat eduki dute irekirik ikastolakoek. Sos batzuk heurenganatzearren noski. Jendea ugari ikusi dugu bertan eta dohan zerbitzen ere bai. Eskerrak zerbait haritzera joan den orori eta zer esanik ez herriko jaietan bere denboratik apur bat eskaini duenari. Eskerrikasko guztioi.

MURUMENDI

mallabia

III. IDAZ LEHIAKETA

DURANGO eskualdekoentzat GEREDIAGA elkarteak antolatuta

— BALDINTZAK —

- 1.—Lanak euskaraz eginak izanen dira.
- 2.—Izenorde batekin bidaliko da lana, egilearen egiazko izen-zuzenbideak beste eskutitz azal baten datozelarik.
- 3.—SAILAK:
 - (A) 14 urtetik gorakoentzat, Durangoaldeko historia, ekonomia, nekazaritza, dantzak etab, hots, Durangoaldeko bizitzarekin zer ikusia duen gaia erabilirik, «ensayo» nahiz «narrazio» tankean izanen da.
 - (B) 14 urtetik gorakoentzat, hitz-neurtuz. Gaia libre izanen da.
 - (C) 14 urtetik beherakoentzat, gaia eta egitura libre izanen da.
- 4.—Lanen luzeera honakoa izanen da:
 - Hiru folio (A) delakoarentzako
 - Librea (B) delakoarentzako
 - Folio bat (C) delakoarentzako
 Folioak DIN A-4 papel neurrian izanen dira, lerro-une bat zuri utzirik, eta alde batetik idatzirik.
- 5.—Epea.

Lanak, Mallabiako Bastida tabernan egon beharko dute, Abuztuaren seia baino lehenago.
- 6.—Sariak banatzea, Mallabian Abuztuaren 15ean izanen da (eguerdian).
- 7.—Epai mahaikoen erabakia alda ezina izanen da.

SARIAK

(A)	1.ºgoa	2.500	pezta	eta	garai	saria
	2.º	1.500	»	»	»	»
	3.º	700	»	»	»	»
(B)	1.ºgoa	1.500	pezta	eta	garai	saria
	2.º	1.000	»	»	»	»
	3.º	600	»	»	»	»
(C)	1.ºgoa	1.000	pezta	eta	garai	saria
	2.º	700	»	»	»	»
	3.º	500	»	»	»	»

DURANGO MERINDADEKO
IV. ARGAZKI SARIKETA

1973ko Uztailaren 25ean

GAIA: Nahi dena, baina Merindadekoa, hau da: Abadiño, Berriz, San Agustín-Etxebarria, Mallabia, Mañaria, Iurreta, Garai, Zaldibar, Arrazola, Axpe, Apatamonasterio, Izurtza, Elizateetako eta Durangoko-Tabira, Otxandiano, Elorrio, Ermua. Hurietako barrukoa.

NEURRIA: Txikiena: 18 x 24. Handienak 30 x 40.

LANAK: Gutxienez bi eta gehienez bost, bakoitzak. Zuri-baltzean, lehenago saritu gabeak eta orijinalak.

AURKEZKETA: Bere neurriko kartoi batez gogortuta, atzekaldean LAN TXARTELA ezaririk.

EGILEA: Edonungoa.

PLIKAK: Lanen atzekaldean LAN TXARTELA.

Estalki itxian EGILE TXARTELA, baita ere atzekaldean, agian, EZAUPIDEA.

BIDALKETA: Toki honetara: Asociacion GEREDIAGA Bar Ibai-Ondo c/ Dr. Lauzurika, 12 DURANGO-IURRETA

EPEA: 1973ko uztailaren 14erarte.

MAHAIKOAK: Argazki-lanetan jakitunak eta laguntzaile talde bat, arauak betetzen ote diren aztertzeke.

ERABAKIA: Uztailaren 19an emango dute mahaikoek. Irratiz eta egunkari bidez jakin eraziko da.

AGERKETA: Uztailaren 25ean, Durango-lurretako Orozketan.

AURKEZTUTAKO LANAK: Saritutako lanak. Elkarteak nahi izanez gero, beretzat izango dira.

1) Garaikurra, urrezko ezaugarriarekin.

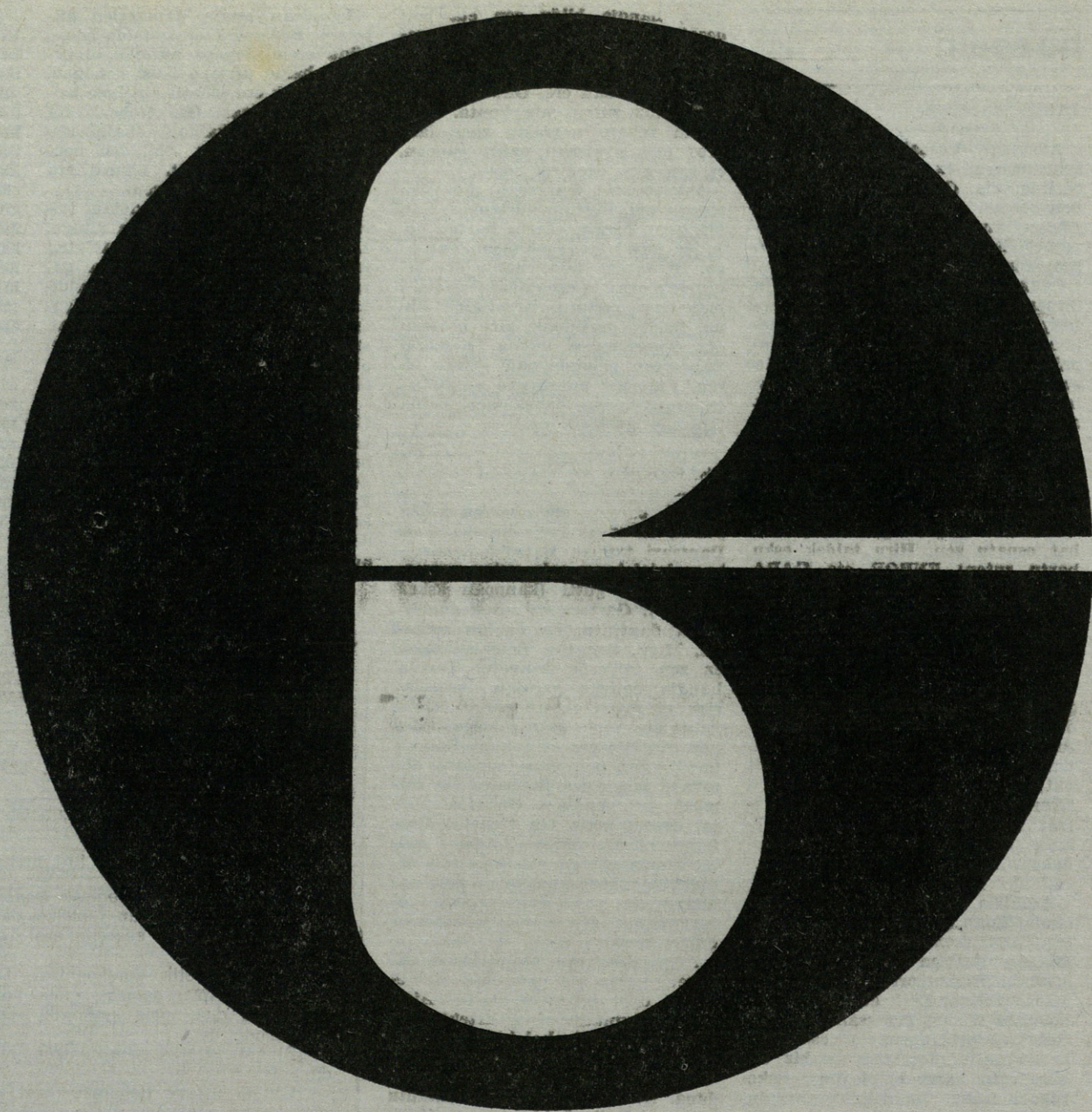
2) Garaikurra, zilarrezko ezaugarriarekin.

3) Garaikurra, brontzezko ezaugarriarekin.

SARIAK: Bereziak: 1) lurreta barruko lanik onenari.

2) lurretako ertilaririk onenari.

Epai-mahaikoen ustetan merezi dutenei AKZESITAK emon diren dira.

BERTAN ETA ESKURA GAITUZU

ZURE ZERBITZURAKO LANEAN ARI
GERALAKO

OFIZINA BERRIAK NON NAÏ ZABALTZEN ARI
GERALAKO

GURE OFIZINETAN EGIAZKO LABUN BAT
AURKITUKO DUZULAKO

ZURE KEZKA ETA ARAZOAK GURE GAIN
ARTZEKO PREST GAUZKAZULAKO

ONA EMEN ZURETZAT ZABALDU BERRIAK
DITUGUN OFIZINAK:

ERMUAN

DURANGON

REKALDEBERRIN

ALGORTAN

SANTUTXUN

HERRERAN

AMARAN

EGIAN (Ekainaren 16an zabalduko da).

IKUS DEZAKEZUNEZ

Banco Guipuzcoano

GERTUAN DAUKAZU

ZURE ZERBITZURAKO

PREST ETA GOGOTSU

I P U I A

Bein baten, Otok eta Pototok etxe bat erosi zuten, eta 15garren pisua hartu zuten. Egun baten oinez igo ziran etxera eta bidean Otok esan zion Pototori:
Gauza bat ezan behar dizut.
Pototok ezan zion: itxoin, itxoin, gero esango didazu, jarraitu dezagun.
Hamargarrenera eldu ziranean, Otok esan zion Po-

totori: Gauza bat esan behar dizut...
Pototok: itxoin, itxoin, esango didazu.
Hamabost garrenera eldu ziranean Pototok galde-tu zion Otori: Zer nahi zendun?
Etxeko giltzak behean utzi ditugula...
Eta orain goazen behera giltzak hartzera!!!

ANA. 6 urte.

Jose Luis Uribarren. Arrasateko Ikastola 9-urte.

ARRASATE

Bizkaia, Araba, Nafarroa, Laburdi, eta Kantauri-itsasoak inguratutik dago Gipuzkoa. Arrasate Gipuzkoa-ko herri bat da. Elorriotik 11 kilometrorra dago, Bergararik, 10era, Oñatitik 10era eta Aretxabaletatik 4era.

Arrasaten Deba eta Aramaiona erreka bat egiten dute.

Mendi asko ditugu. Nik hauek ezagutzen ditut: Udalaiz, Kurtze-Txiki, Muru eta Kurtze-berri. Udalaiz mendia edurrez dagoanean oso polita ikusten degu. Ni Udalaizera gora gora gora.

Udala, Udalaizten beeran dago, eta oso polita da. Arrasateko auzo bat da. Udalak baserri asko ditu, eta bi janleku.

Nere etxe ondoan enparantza dago. Domeka guztietan enparantzaren abestu egiten dute.

Arrasaten gutxi gora bera 25.000 pertsona bizi dira.

Lau tokitan dagoz ikastolako gelak: San Andresen Zigarrolan, Santa Barbara ondoan eta San Franziskon.

Ikastolako neska-mutil txikiak 3 urte dituzte, eta aundienak 10. Nik 9 urte ditut.

17 maiu eta andereño dira. Neska-mutilak berriz, 500 gutxi-gora bera.

Arrasaten lantegi asko ditugu. Nik auek ezagutzen ditut: MECA, UNION CERRAJERA, AZKAR, FAGOR, RONEO eta ULGOR.

Arrasaten orain bultzirik ez dago, ta jendeak berebilean edo autobusean joan-etorriak egin bearra izaten du.

JUANTXU ARANBURU
Arrasateko Ikastola

Gertatua

Behin batean ama bat eta beren semea etxe ttipi baten bizi ziren. Amatek ezan zion mutikoari:

Joan perejila erostera.

Non saltzen dute?

Jende asko egoten dan tokian saltzen dute perejila.

Egun ontan ezkontza bat zegoan, eta jende asko elizara zijoan.

Mutila ere bai. Abadeak sermoian galdetu zuan zertan etorri zan Jesus mundura, eta mutikoak: Zertan etorri zan? Perejila saltzera etorri zan Jesus mundura.

ALBINA. 6 urte.

“EYA”

SANJUANETAKO JAI ZORIONAK OPA DIZUE

General Franco, 44

Resusta, 21

Urrutizkiña: 79 13 79

— ARRASATE —

«Mendi»

KAFETERIAK

Guztiaztatik eskerrik asko ematen dizkizu eta jai alaiak opa

— ARRASATE —

Esteban Arana

ERBESTETAKO JANARI PIÑAK

San Juan Enparantzan, 5

Urrutizkiña: 79 15 59

— ARRASATE —

Nereea

OYAL ETA AURRENTZAKO JANTZIETAN AUKERA

General Franco, 28

Urrutizkiña: 79 13 43

— ARRASATE —

— 1 —

Beartsu eta aberatsen gain, zar da gazte artekoak; zenbat arazo gure artean gure egunetakoak. Sortzen dituzten miñak ez dira danak atsegiñezkoak. Guzti guztiak biotz xamurrez konpondu bearrezkoak.

— 2 —

Naiz ta gazteak zaarren bizitza ain atzerea ikusi, gaztea bai da ikasia ta zarrak ez gendun ikasi. Bidezko al da arrazoi ori zaarrak uzteko itxuri? Aiten aurretik semeak iten inoiz ez litezke asi.

— 3 —

Beartsuendik aberatsena aurkitzen dugun aldia, gure artean ba dala nago alde ori moztu naia. Beraz ba dauka nun usatua duanak jakinduria. Zarrak aintzako artuta ere gazteak ba du nun saia.

— 4 —

Gizonak gora begiratzeko griña ori berea du. Gora irixteko egarri ori berekin aurkitutzen du. On asko egiñaz al bazenduke gorengoena berdindu. Baña ez tzazu zure aurrekorik esker gaiztotan ordaindu.

— 5 —

Mundu erditik azken aldera gerturatzeko goazenak, gera lengoa ta oraingoa zerbait ikusten gaudenak. Aibat alde on baditugu're leno ez genituenak, lenago ere ba genituen gaur bezin oitura onak.

— 6 —

Alderdi onak len eztakoak gaur egunean ba daude. Erosotasun arrigarriak len eztakoak gaur geude.

Baña dirua joaten zaigu nora dan berririk gabe. Guzti oiekin bai al gerade zorion geiagon jabe?

— 7 —

Erreztasuna toki guztitan artu izan dugu alai. Zalantzik gabe jakintza bai da erosotasunaren gai. Baña geiegi poztu gaberik egon genezake ernai. Ikasitza ona da baña biotz pixka bat ere bai.

— 8 —

Etxean ere gaitza ba degu, baitare aldamenean. Zori txarrean biotz gutxiko jakintza asko danean, naiz ta sarritan alkartu arren otordurik onenean, jaki goxorik izaten alda zerbait falta zaionean?

— 9 —

Esaera bat zarra ba degu oraindiokan nagusi:

seme-alabak azi ta ere zarrentzat nekeak bizi. Aita ta Ama neke azpian erosotasun da guzi. Gazteak asko dakite baña ori ez dute ikasi.

— 10 —

Aita ta Aman zori larria izanagatik ikusi, seme alabak ajola gutxi, berena beti lenbizi. Inoiz etxean gauzak illunki agertzen badira asi, askatasuna bear dutela eta dijoaz igesi.

— 11 —

Erbestekoa gutxi eztala berdin gabiltz euskaldunak. Bereak gaitu eta gurekin nai duna in beza Jaunak. Gelegirikan ez gaitu poztan munduko etorkizunak. Argi guztiak ixio ta're alare bazter illunak.

Jose Manuel Arriola
Mondragoiko kalezafía

FOTO LASO

LAN-LEKUA — BERRI-AGERGARRIAK — ZINE ZALE-
ENTZAKOAK - FOTOKOPIA, ARGAZKII - ALDAKIAK

Alfonso X El Sabio Urrutizkiña: 79 12 75
— ARRASATE —

Julian Uribeetxeberria

MAKIÑAZKO AROZTEGIA

Urrutizkiña: 79 16 20
— ARRASATE —

Industrias ALE, S. A.

Metal aldaketak - Musakola

Apart. 9

— ARRASATE —

«UDALA» Kriseillutegia

ZURE ESANETARA DAUKAZU

Magdalena, 20

Urrutizkiña: 79 19 03

— ARRASATE —

Radio electricidad Elcoro

ETXERAKO ELEKTRIKA TRESNAK — PHILIPS
INDUSTRIETARAKO INSTALAZIOAK

Etixerako AIRPLAM berotzeko egokiak

Magdalena, 29

Urrutizkiña: 79 15 59

— MONDRAGOI —

I R E

Liburutegia — Erti-lanak — Esku-erakutsi-gaiak

Jose M.ª Resusta, 4

Urrutizkiña: 79 14 84

— MONDRAGOI —

Jose Mari Gallastegui ta Lagunak, S. A.

Diru - Kutzak eta Idazki - Kutzak
Cajas de caudales y buzones J.O.M.A.

Avda. de Guipuzcoa, 32

Urrutizkiña: 79 15 58

— ARRASATE —

ALEJANDRO

ALTUNA'REN LANTEGIA

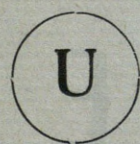
YALE GILTZAGINTZA

Giltzak berritzeko makinak eskeintzen ditugu
Naiz esku-giltzak, naiz elektrika-giltzak ugaltzeko

Bidekruzeta

Urrutizkiña: 79 15 57

— MONDRAGOI —

IRAUPEN
EZAUGARRIA

AMAT, S.C.I.

Burni gurizko erantsikia tubotarako
FITTINGS langintzal

Urrutizkiñak: 791646/7/8
Uribarri auzoa

ARRASATE - MONDRAGO

«Azkoaga» ren paper Margoztuekin
Zure etxeak nortara irabaziko du

ETXEAK:

DONOSTIA: Urrutizkiña: 424241 ZARAGOZA: 212473 - GIJON:
GAZTEIZ: » 411432 BURGOS: 203791 - LA CORUÑA: 261886
BILBAO: » 412800 BARCELONA: 2539898
IRUÑA: » 211987 OVIEDO: 213171 - VIGO: 213415

Urrutizkiña: 79 12 59

ARRASATE - MONDRAGON

Talleres A G A

Sarrail gauzak - Sarrail bereziak mubleentzat

Musakola, s/n.

Urrutizkiña: 79 14 10

— ARRASATE —

Arrasate, C. I.

Burni-orriak kaskaildu, moztu eta ondagaitzeko Makinak eta tresnak
Saidu saldu bear dalako ez: zure prolemak zuzentzen ditugu

San Andres - Apartado 18

— ARRASATE —

Urrutizkiña: 79 21 45

ALTUBEtar SEBER ARRASATEKO SEME OSPATSUA

Gainean ditugu erriko jaiak, Donibane egun andiak: idatz lantxo bat eskatu didate ZERUKO ARGIArako. Eskatu didatenak eskatuta gero, ezin ezezkorik esan. Gaia ere aukeratu egin didate. Ekin dezaion, ba, gure Altubetar Seber nola ikusten duan adierazteari.

Leenik eta bein, gure erriak erabat ez-ezaguna du zoritxarrez. urteetan aurreratuak eta zenbait gazte ikasi kendu ezker. Ez dakit ikastolan ari diran aurtxoek ezer entzun ote dutenez. Altube gure erriko seme ospatsua dala-ta. Alako gizon zintzoak eredu bezala artu bear izango lituzkete gure erriarrek, umetandik asita artu ere.

Arrasaten bertan jaio zan 1877. Uzilaren 8an, eta Gernikan il 1963 abuztuaren 27an, 86 urte beteteko zanean, alegia. Bego Jaunaren bakean.

Bere bizitzartean gauza eder asko egin zuen. Besteak beste, gauzatxo bat-bakarra aiputan artu nai nuke. Gazte gaztetandik, euskaltzale purrukatu bezala agertzen zaigu Altube, eta idazle bikain bilakatu zan. Azko idatzi zuen eta euskeraz, gaztelaniaz eta frantsesez idatzi ere. Bein izan ezik, euskerari eta Euskalerriri buruz ari izan zan beti.

Ona aren osperik ederrena: 43 urte andiotan apur bat sustraiz idatzi izan dutenak euskeraz, Altuberen atzetik joan izan dira, batez ere ark salatu zituen erderakarik txarrenak baztertu nairik, alegia, erabat esan.

Intzar Damaso euskaltzainak onela aurkezten di-

gu gure erritar ospatsua: "Altube'tar Xeber jauna. Azkue ta Eguzkitza jaunekin batera onetxe ematen zizkigun euskerari dagozkion xeetasunik aundienak. Euskera piztu, aberastu, txukundu ta edertzeagaitik gure lagun azkar onek zenbat lan egin zuan, nik bezin ongi ezagutzen duzute noski; bere liburuak aukalari". (Euskera XIII, 1968 Bilbao, 273garren orrialdean).

Erriko endore eta zinegotziei auxa galdetu nai nieke zor zaien begirunez: zergatik ez zaio egiten Altuberi omenaldirik erri zabalean eta erritar guzien aurrean? Aurten bertan Arabiko jakitunei buruz astebeteko itzaldiak izan dira erri ontan. Ongi egin benetan. Baina, bertako seme ospatsua dan Altubetar Seberen opaz ezer ez da egin oraindik. Amar urte andi da il zana berori. Ildakoak ez omen du kerizperik egiten gure erriak dioenez. Alare badira ildako batzuk, ilago eta aien itzala andiago gertatzen dana. Oietarikoa da gure Altube. Inguruetako erriak, Aramaionak, Bergarak, Eibarrek, Donostiak-eta, bestetara jokatu izan dute, bertako seme ospatsuak goratu nairik, alegia. Badakit ileroko batzarra Arrasaten izango duena Euskaltzaindiak il onen 21ean, egunorokoek iragarri dutenez; eta ain zuzen bertako Udaletxeak eskatuta. Bertan egingo zaio gorazarre-rik gure Altuberi, nik uste. Baina, zergatik ez iragarri gertakari ospatsu ori erriko pestaburu egitarauan?

Zaitegi eta Plazaolatar Iokin

UME ZAINITZA

Bada Arrasaten, urte batetik hiru urtera bitarteko haurrak hezitze-ko zentro berezi bat: bere zereginari ohore eginaz UME ZAINITZA deritza.

Hasera batean 8 haur besterik ez baziren, aurten 60 dira. Ez da kopuru handia, ez harrizkeio modukoa; ez da gutti ere, baldin lehen urte horietako hezierari gurasoek ematen dioten garrantzi eskasaz edo eta bizpahiru urteko haurra etxetik kanpora bialtzeko errepaz oharzen bagara: «hain da tikiia eta ezdeuso gizarajoa...».

Bestalde, ez da xamur heziera horren garrantzia lehen kolpean jabetzea. Horigatik jo dugu UME ZAINITZAKO zuzendari den ROSA LOPEZ-IRASUEGI. Anderearengana, argibide bila. Jaso ahal izan ditugu azalpenak harrigarri izan daitezke zenbait irakurlerentzat. Pedagogi zaharrak haurri buruz zuen iritzia, «gizon ttipi» legez, gaur eguneko pedagogi zientifikoak erabat baztertu egin du, alderantziz, gizona «haur ttipi hedatua», legez ikusten duenez gero. Konzeptu honetatik atera daitezke ondorioak pedagogi alorrean, iraultzaile izan daitezke, hitz honen zentzu jatorrean.

Gizarte desberdintasunak ezabatu edo nolabait konpontzeko bederen sistema honen eragileek uste zuten irakaskintza beharrezko eta dohan egitea, biderik ziurrena izan zitekeala. Haatik ondorenak gezurtatu besterik ez du egin uste honen balioa. Lorpenak zer ikusi haundia du gizarte jatorriarekin, herri aberatsenetan ere. Lau urtekin, haurrak eskola bidea hartu duenean, desberdintasunak finkaturik daude.

Zientifikoki egiztatu ahal izan den lege hau garrantzi haundikoa da. «Giza portaera eta zerebroa»-ri buruz UNESKOK antolatutako batzarrean konklusio honetara iritzi ziren: «geroko urteetako giza hedapenaren funtzesko adimen oinarriak, zazpi urte orduko finkaturik daude, lehenengo lau urteak determinanteak direlarik». Urte aurrerakoan bi urteko gorakoak dira.

Hain zuzen ere garai hau da adimen eraikintza (construcción mental), irakaskintza (aprendizaje), hizkuntza eta irudipenaren (representación) garaia. Horigatik norbaitek «adimenaren urrezko haro» izendatu du. Etapa honen ondoren garaiak kanpo gabilta: beraz pre-escolar deritzan ikastaroa hasi aurretik, hauraren etorkizunaren jokoan, hein haundi batetan, eginik dago.

Desberdintasunak bizitzan hasera beretik sortzen ba dira eta baztertu nahi baditugu, hauraren irakaskintza eta heziera hasera beretik hartu beharko dugu, berantetsi gabe.

Egia da etxeko heziera giroa bazter ezinezkoa dugula, baina gaur egun ez dira beti betetzen he-

ziera egoki baterako baldintza guztiak gure etxeetan eta dnea dela ez dute gurasoak behar hainbat asti haurri heziera espezializatu bat emateko. Hutsune hau eskola-aurreko hezierak bete dezake, pedagogiazko metodo berriak, haurren ahalmen eta beharrei egokituak, erabiliak. Eta bide batez baster ditzake, hein batetan bederen, garai horretan sustrai hartzen duten eta geroan nabarmentzen diren desberdintasun faktoreak.

Bestalde, hauraren hedapena osotasun jarraitu bat da, esan nahi baida, ez dela bigarren urrats bat egiten goragoko maila batera ez bada behintzat aurrekoa ongi gauditua izan. Hedapen hori ez bada egokia, alde guztiak kontuan harturik, eta urratsez urrats garaiak egin, hutsune handiak sor daitezke haurraren eta aurrerantzean hedapen normala trabatu eta eragotzi.

Garaiz emaniko heziera tekniko batek, aurrez baster ditzake gero-ko prolema horiek.

Horretarako beharrezko zaigu zentzuak hezitzea sortzen diran une beretik; haurren afektibitatearen ekilibratzea; dato beriaz jabetu ahala une bakoitzean paratzen zaizkion prolema gauditzeko bideak eskeintzea; etxeko muga hertsiaz kanpo bere esperientzi-mundua zabali, «inguru»-«ne»-«beste» konzeptuak bere baitan egoki mol-

de hartuz gero eskolako lehen egunetako mundu berria guzizko eten-dura bezala ez dezan sufri, maiz gertatzen den lege konzeptu horiek erdizka osatzeko aukera besterik ez badu izan etxeko giro hertsian.

Haur nortasuna osatu eta egoki moldatu nahi bada gure inguru soziokulturala ere kontuan eduki behar dugu. Heziera hedapenak gure Herriaren kultur adierazpenen baitan behar du aurkitu giro eta bide normala. Adierazpen horietarik garrantzi haundikoa, bi urtetik seira bitarteko haurrentzat, hizkuntza da zaindari gabe. Beraz etapa honetan heziera euskeraz egiteari garrantzi haundia ematen diogu.

Ume Zaintzaren jarraipena ikastola da, haur gehienak, ikastolara abiatzen baitira hiru edo lau urterekin, euren etxeetatik zuzenki datozen beste haur andanarekin batera. Ikastola prestaturik dago haur guzti horien behar pedagogikoei erantzun egoki bat emateko. Baina bi edo hiru urteko haurrentzat multzo tiki batentzat ezik ez dugu nahiko toki. Beste Ume Zaintza gehiago behar lirateke herrian zehar sakabanaturik. Gaur dugun Ume Zaintza, bere hutsune eta guzti, hasera apal bat besterik ez da eskola-aurreko irakaskintzaren bidean.

ROSA LOPEZ-IRASUEGI

Iru - bide Industriak, S. A.

BURNIA URTZEKO LABEAK

Avda. de Guipuzkoa, 30

Urrutizkiña: 79 12 92

— ARRASATE —

LASAGABASTERek

Jai alaiak opa dizkizu eta zuk egindakoagatik eskerrak ematen

Franco, 14

Urrutizkiñak: 791355 eta 792727

— ARRASATE —

ARRASATE

Errotazar (Uribarti-auzoa)

ALFABETATZEA

Euskarak azken urte hauetan izan duen gorakada nabari dugu. Alde batetik ikastolaren indarrez eta bestetik alfabetatzearen eraginez.

Bigarrenaz saiaturiko naiz.

Eta lehendabizi, bere karakteristika bitxi bat azalduaz. Alfabetatzea ez dela inolaz ere gizon edo erakunde baten eragin bakartia izan.

Gure geografiako herrietan zehar, denbora gutxi barruan ikusi ditugu taldeak ugari jaiotzen. Guztiak ezer ezetik hasiak, baina guztiak hedatu eta indartu nahiz.

Eta gogo honek eraginik, zenbait eztabaida, liburu argitaratze, bazar... egin ere bai.

Guziok sentitu genuen Rikardo Arregik eman zion bultzada eta gerotzik berak utzi duen hutsunea.

Baina dena dela, alfabetatzea, aurrera joanaz, indartzen eta bidean aurkitzen dituen prolema gauditzen ari da.

Lehendabiziko pausoak, bakoitzok bere herrietan eman ditugu, eta noski bakoitzon euskaltzainak jardunaz. Horrela, bestetan idatziriko liburuak irakurtzeko zailtasun bat bilatu genuen; beste eskualdetako, euskaldunekin elkar ulertzeko oztopoak; desberdintasunak...

Eta pixkanaka, euskararen batasuna behar genuela ikusi dugu. Oraitu, Euskaltzaindiak izendaturiko batzordeak aditz batua osatu du. Zai da herria eta argitaratuko al da lehenbai lehen.

Baina badira beste prolema batzuk ere:

Era industrialaren hasera arte, artzantzan, lurgintzan, arrantzalean artean euskara erabili izan da eta hain zuzen gizonak ezagutu zituen gauza eta konzeptu guziez mintzatzeko gai zen, eguneko egiten bait zen hizkuntza.

Baina Euskal Herria industrializatuz, beste inguruko herriekin harremanak sendotuz, babes ofizial baten ezean, ez da berritu eta egokitu; hau da atzeratu egin da.

Eta gaur, inguruetako hizkuntzak aurreratu diguten bidea egin beharrean arkitzen gara.

Horretarako, fisika kimika, matematika, gramatika, midikuntza, informatika, eta beste zenbait gairi buruzko hiztegiak egin beharrean arkitzen gara.

Dei bat jakintsuei!!

Ez dezala inork esan, Unamunok esan badu ere, euskara ez dela desarrolatzeko gai, eta bere «Salamanca» aldendu.

Euskarak, desarrolatu ezina baino premia larri bat du;

Bizirik daoen orok, posibilitateak ditu nahi duaneko eta oraindik bizirik duenez, desarroila ditzagun bere ahalmen guztiak, oztopo asko bilatuko baditugu ere.

Laguntza ofiziala beharrean, trabak argitzen ditugunez, herri-rik

atera beharko ditugu indarrak orain-goz.

Horra hor, hainbat kultura elkar-tek lukeen lana.

Jakintsuek, hizkuntza lantzea badute beren lana, kultura elkar-teena eta beste hainbatena, noski, hedatzea, herriaren eskuetan jartzea litzake.

Horretarako gero eta dedikazio gehiago eskeini beharko zaio; askorentzat, euskara «hoby» bat izatetik beren lan eta profesio bihurtu beharko da, ofizialki irakaskintzan sartuaz. Ez zait iruditzen arima sal-teza denik.

Ordaintze ditugun zergetatik at, gure kultura lantzearen pixu guzti herriaren bizkarretara datorkigu eta bildur naiz garestitxo ez ote zaigun bihurtuko, are gehiago, gure helburua euskara kalera, fabriketara, unibertsitetara... eramatea bada.

Euskaraz mintzatuko den masa kritiko bat lortu behar dugu eta ez dira presupostu berdinak izango, gaurko % 5 edo % 10-arekin ibili edo % 50-era iritxirik.

Azkenik, euskara, menperatua izatetik, menperatzaile izatera iritxiko ote den bildurra dutenei, haxe bakkarrik esan nahi diet:

1.—Errealitatea ez dutela gehiegi ezagutzen eta horietatik urruntxo dagoela.

2.—Euskaldunok asko aldatu beharko dugula, hori horrela gerta dadin, ez bait dugu gaur arte, dakidanez behintzat, gehiegizko handikeriarik izan eta gurearekin aski dugula.

Besterik da, euskarari eta erdare, hemen, eskubide berdinak ematea.

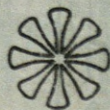
3.—Bakoitzak bere etxean ez du inoren menperatzaile izaterik, bestearenean ordea arriskua.

TXIRON

“ERLE” Makiñadun Industriak

ZERRAILLE - SAILEKO

LANGAILLUAK

— ARRASATE —

FAGOR ELECTROTECNICA, S.C.I.

ELEKTRONIKA ETA TELEBISTARENTZAT GAIAK

SELENIO

PLAKAK

TENSIO EZEZTATZAILEAK

REKTIFIKATZAILE BLOKEAK

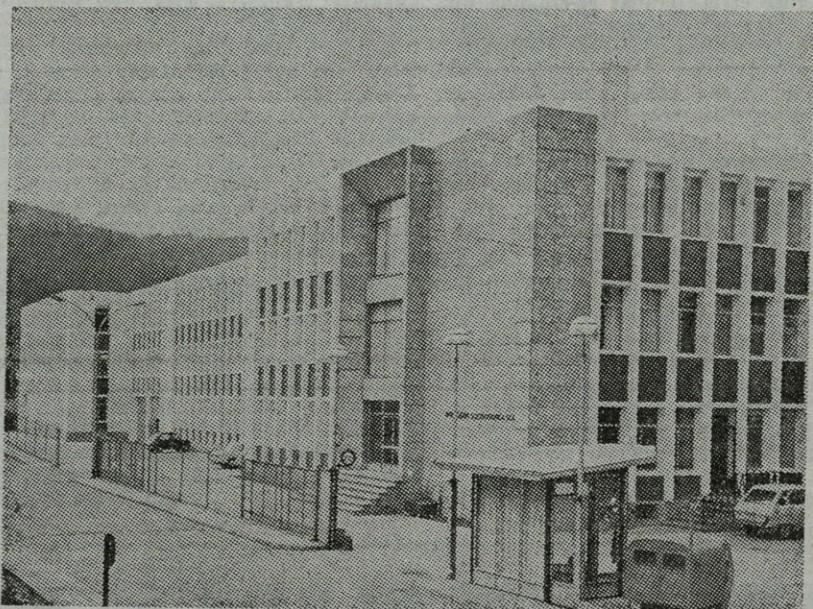
SILIZIO

DIODOAK

THIRISTOREAK

TRANSISTOREAK

REKTIFIKATZAILE TALDEAK

SELEKTOREAK

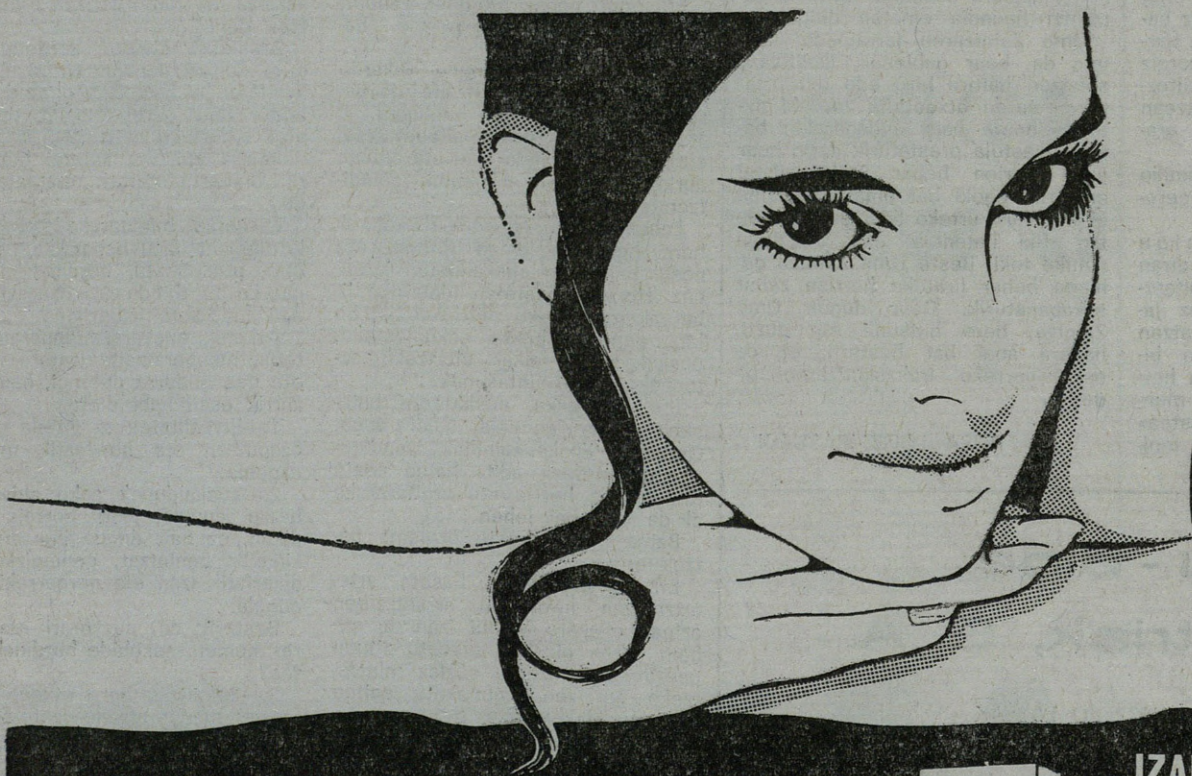
SINTONIZADOREAK

MIKROZIRKUITOAK

BISUALIZADOREAK

MAKINA HERRAMIENTARENTZAT BEHATZ

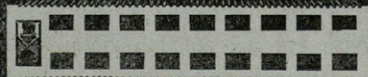
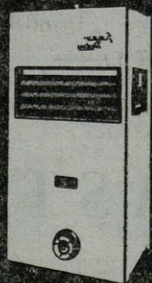
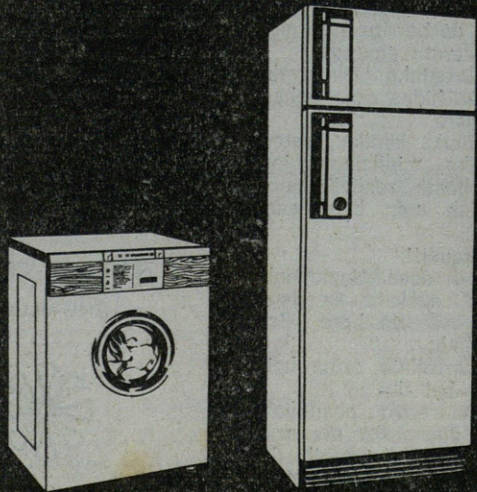
BABESGARRIAK

gaurko etxerik
aurreratuenak
eta txukunenenak

FAGOR

behar dabe

IZAN BE, NEKE GUZTIAK ARINDU
ETA ETXEKO LANAK ERREZTU EGITEN
DITU FAGOR TRESNAK.

EDOZEIN EGINKIZUNETARAKO TRESNA EGUKI BAT DOZU,
BAI GARBITZEKO MAKINAK, BAI OTZITUTZEKOAK, BAI BEROTZEKOAK,
SUKAL TRESNAK ETA BEROKIN MOTA GUZTIAK.

LEZE - TXIKI ARRASATE

Arrasateko Garagartza auzunetik urruti ez, Karraskain mendiaren gerri-gerrian, eguzki begi-begitan, «Bostate» basetxearen lur-mugetan, itsas azaletik 375 metroz gora, Kobate errekatxoaren gainaldean, dago LEZE-TXIKI.

Alderik-alde zulatutako lurpe-bide (tunel) dirudi.

Ego aldetik ipar aldera begira jarri ezkerre, eskui aldean berezko bi leio, zabal-zabal agiri zaizkio, 15 metroz beerago dihoan Kobate errekatxoruntz begira.

Munduan zear «prehistori» gaietan gizon ikasiak diranen artean auzunengana dan «Leze-Txiki» onek, D. Joxe Migel Barandiaran jaunari batez ere, eta arekin batera D. Jesus Altuna jaunari, zor dio bere izen aundia.

1927. urtea zan. Garagartza auzuneko apaizgai D. Justo Jauregik eman zion D. Joxe Migeli leen euskaldun gizakumearen aztarrenak Leze-Txiki-n ba-ote ziranen berri. An aurkitu zituan arri landu batzuk eraman zizkin, eskuz-esku, Gasteizko Apaiztegira.

Andik urte bete barru, Leze-Txiki begiztatu eta ezagutzera etorri zan Barandiaran jauna. Baiñan, inola ere orduan lanean asteko betarik ez

zuelako (beste toki batzuetan leen asitako lanari jarraitu bear-ta) andik sei urtera 1934ean ekin zion leizearen ego aldeko sarrerako ate-atean, jorraia eskuan, lur zola arrotzen.

Ez zuan asko zulatatu bearrik izan, Leze-Txiki, 10.000 urtez aurretik, «aziliense» garaian, alegia, gure arbaso zaarren etxe eta bizileku izan zala berealaxe antz emateko.

Buruz, ganoraz eta arretaz egin bearreko lana izan oi da orrelako tokitan egin bear izaten dana, eta Leze-Txikin 1955. urtera arte ezin asi izan zan lanean. ARANZADI bazkunak bere babesean artu zuan Leze-Txiki.

Amairu urtetan, eten gabe uda oro, jorraia eskuan, galbala lurrean, an azaltzen ziran abere ezurrak zein abererenak eta noizkoak, eta an gizonak utzitako arri-landuak zein garaitakoak eta zertarako sortuak ziran «block» batean idatzi eta idatzi, jardun zan D. Joxemiel.

Leze-txikik, ordean, izen aundia «musteriense» garaiko —orain 40.000 urte inguruko kontua gutxi gora beera— muxar (marmota), artz, eleoi eta panteraren ezurrak an aurkitu ziralako jaso badu, as-

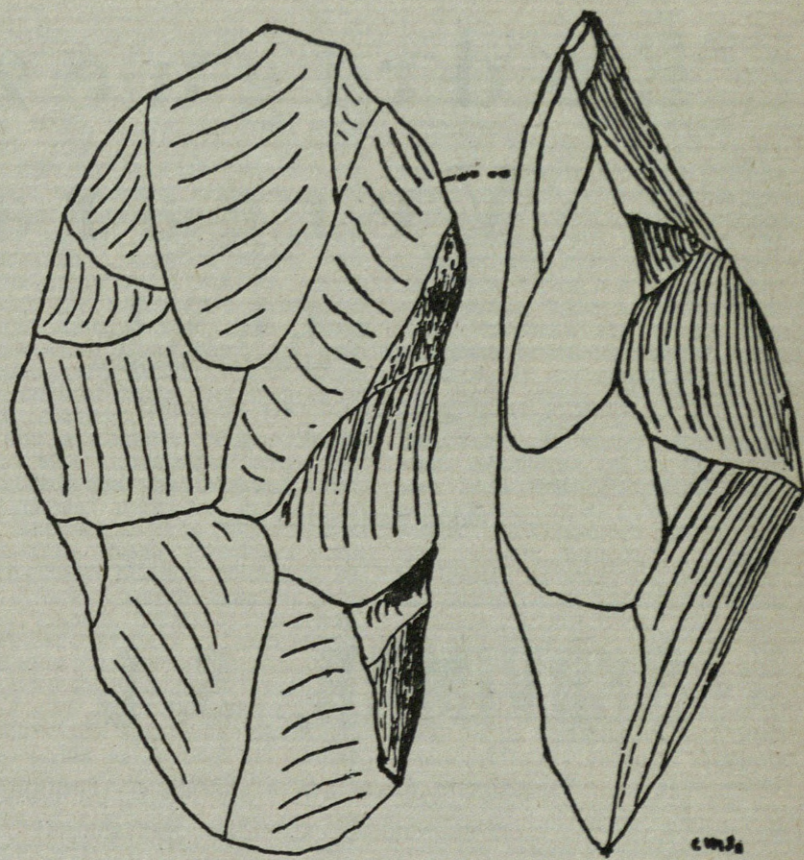
kotaz ere izen aundiagoa eman dio 1964. abuztuan aurkitu zan besa-gain ezur batek (húmero). «Musteriense» garaia baiño ere leenagoa omen da «premusteriense» garaikoa alegia.

Bartzelonako Ikastetxe Nagusian Antropologia gaietan irakasle dan A. Basabe jesuitak dioenez, besa-gain ezur ori, emakume batena omen da. 35 urteko emakume batena.

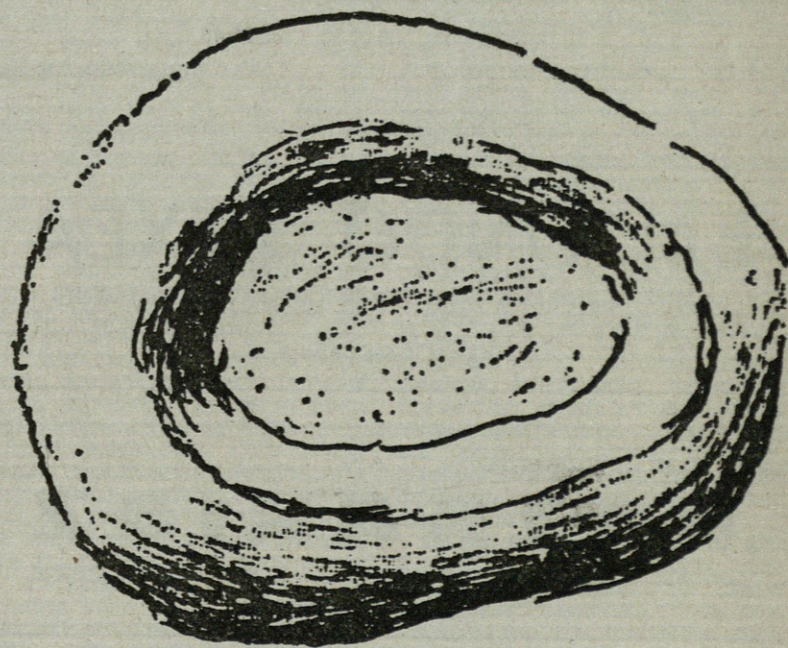
Leze-Txikik eman dituen leen-gizonaren aztarrenak oso ugariak eta antziña-antziñakoak dira-ta, ez da bat ere arritzekoa, gaur egun, ainbat jakintsu eta gizon ikasik Leze-Txikiren izena aon ibiltzea eta goren gorenetakoa maillatara aupatzea, ez da arritzeko ere urruti urrutietatik ainbat irakasle kezkatu Leze-Txiki ikustera etortzea. Izan ere, emakumearen besa-gain ezur orrek, zenbat urte pasa ote ditu lurpean? 150.000 milla? 200.000?

la bots urte dira Leze-Txikiko lanak geldi daudela. Aurrera jarraitzeko asmorik bai ote? Baietz diote. Ala izango balitz, obe!

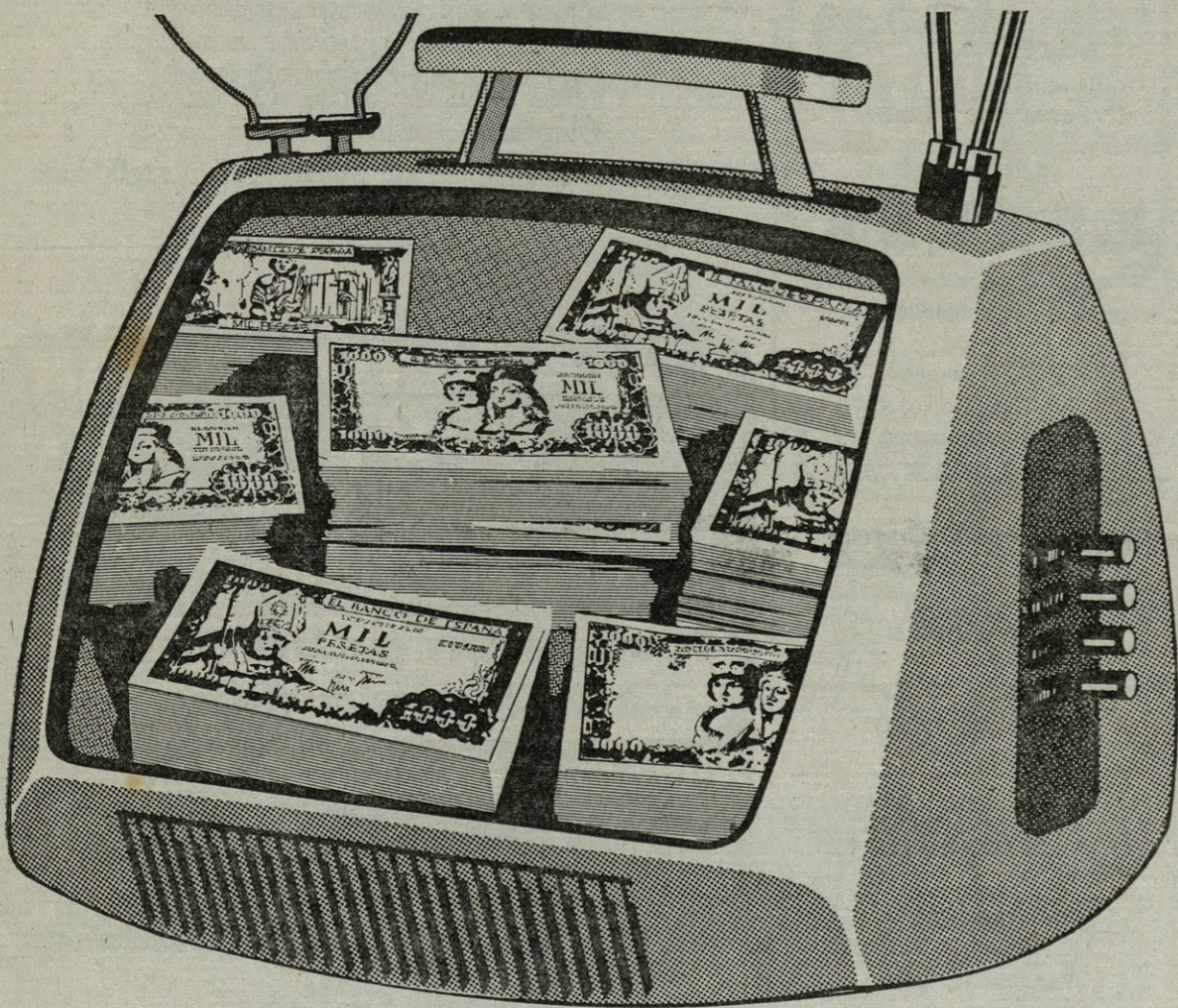
AKIXO

(Leze-Txiki) aizkora

Musteriense garaiko krisailua
(Leze-Txiki)

MILLOI BAT ETA 100 ESKUKO TELEBISTA ZOZKATZEN DITUGU

Milloi pezetako ta 100 eskuko telebistako zozketa onan Noiznaiko, Aldi-jakiñeko, Bizitzako ta Erbesteratuen kartillak sartuko dira.

Maiatza'ren 16'tik Uztaila'ren 7 arte jartzen diran milla pezeta bakoitzeko zenbaki bat emango da, ta beste zenbaki bat jarrita dauden 5.000 pezeta

bakoitzeko, milla pezeta sartuezkero.

Aldi-jakiñeko kartilla bakoitzaren zenbakiak artzeko, beste milla pezeta sartu bear dira Noiznaiko kartillan. Zozketa, Aurrezki Kutxa Probintzialaren lantokian, J. M. Salaverria kalean, datorren Uztaila'ren 13'an egingo da.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

**JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN**

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria

10-Urrut.

417751-Etxekoa:

422700

- DONOSTIA

PASAI SAN PEDRO

Rodríguez y Vergara i. i. S. L.

ARROBI TA BIDE GINTZATARAKO MAKINAK
KARE - LABEAK

Errekako Enparanza, 1

Urrutizkiña: 39 04 40

— PASAI SAN PEDRO —

SERVIMAR, S. L.

INDUSTRIARAKO ETA ITXASORAKO ORNIDURAK
ALTZAIURU ZIRGAK - KORDOIAK - IRUNARRIAK
TUTUAK - ITXAS ETA INDUSTRIAL BURNITEGIA
SU-ILTZAILLE GAIK - MARGOAK - KOTOIAK
BELAKIAK

Passaman Alarguna, 4

Urrutizkiña: 39 08 45 - 39 08 46

PASAI SAN PEDRO

ELIZONDO ETXEA

ITXASONTZIETARAKO BEAR DIRAN GUZIAK - OGI SALMENTA
General Mola, 41

Urrutizkiña: 39 06 30

— PASAI SAN PEDRO —

RESTAURANT DEL PUERTO

BAZKARIAZ

San Pedro, 38

Urrutizkiña: 39 90 26

— PASAI SAN PEDRO —

BAR - RESTAURANTE

AMAYA

JATETXE BBEREZIA

Esnabide, 98

Urrutizkiña: 39 90 76

— PASAI SAN PEDRO —

SRLDIAS BERONIKA

Torre-atze

EDARITEGIA

Embarcadero de San Juan
PASAI SAN PEDRO

Eustakio Iñurrategui

ARATEGIA

Plaza de España, 4

Urrutizkiña: 39 04 75

PASAI SAN PEDRO

Botero

ERARITEGIA

Fronton, 4

Urrutizkiña: 39 01 66

— PASAI SAN PEDRO —

ARRILLAGA DROGATEGIA

USAIGOZOTEGIA

San Pedro, 3

Urrutizkiña: 39 09 31

PASAI SAN PEDRO

Bodegón S. Pedro

ERA GUZIO EDARIAK

Passaman Alarguna, 1

Urrutizkiña: 39 01 58

PASAI SAN PEDRO

arrantzaleen kofradia

España-ko Enparantza, 6

Urrutizkiña: 39 91 51

PASAI SAN PEDRO

"EGUZKI"

DROGATEGI TA USAI-GOZOTEGIA

Vda. de Pasaman, 7

Urrutizkiña: 39 91 95

PASAI SAN PEDRO

KUTUNA

MERZERI ETA BERRIKETAK

España-ko Enparantza, 6

Urrutizkiña: 39 90 32

PASAI SAN PEDRO

antia

KRISAILLUTEGIA

Urrutizkiña: 39 01 51

PASAI SAN PEDRO

Iparraguirre

JANARI - DENDA

Vda. de Pasaman

Urrutizkiña: 39 04 59

PASAI SAN PEDRO

ISIDRO AIZPURUA

S. A.

EFFECTOS NAVALES

Urrutizkiña: 39 06 65

PASAI SAN PEDRO

Isasa

Liburutegi - irakurgai - ikastol
tresnak

Passaman alarguna, 1

PASAI SAN PEDRO

URRUZOLA s. a.

ITXAS - MARGOAK, DIZDIRAK

ETA ABAR...

Esnabide, 6-8-14

Urrut.: 390079 - 398140

— PASAI SAN PEDRO —

Autoservicio

Mirentxu Jantegia

(Etxera eramaten da)

Marques de Seoane, 1

Urrutizkiña: 39 02 91

PASAI SAN PEDRO

CARNICERIA

QUINTELA - ARAGITEGIA

Marques de Seoane, 3

Urrutizkiña: 39 05 27

PASAI SAN PEDRO

I N E M A

TUDOR Bateriak Pilark eta Irazkiak

CHAMPION bujiak — MONROE ibigarriak

INEMA: selenio eta silizioarektifikadoreak

ORFEO su-iltzaleak — Tinkatutako ezarketak

Entrenimentu zerbitzuak

Esnabide, 17

Urrut.: 390347 - 390348 - 390349

— PASAI SAN PEDRO —

LOTARAKO-GELAK
hilean 750 pezetarekin

AMUEBLADORA

COMERCIAL HISPANIA

lorik egin gabe dago...
...zuk lo egin dezazun.

Moraza, 3 eta 14-San Marzial, 12

DONOSTIA

IRUN

askoz merkeago eskura ordainduz

GARRAIOA DEBALDE PROBINTZI BARRUAN

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pilak;
gañera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderfa'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

GURE IKASTOLA

Bai, herriko jaietan gaude, baina hala ta guztiz ere ezin naiteke alai egon nahiz eta pozik bai. Zergatik?

Ba... ikastolak oso kezkatuak naukalako; argiago, xehetasun batzu emanen dizkizuet, ikastolaren egoera jakin dezazuen.

Gurasoek ez diote ikastolari duen inportantzia ematen; hortik dator-kigu arrisku haundi bat, hots, ikastolak planteatzen dituen arazoetan ez dutela parte hartzen eta lauzpat bost lagun artean egin behar dutela lan guztia; gauza bera gertatzen zaie laguntzaileei. Ikastolak, irau den, dirua behar du, hori ere denok jakin behar dugu eta diru hori bi aldetatik ateratzen da; bata, hilabetero kobratzen den kuotatik eta beste, euskara eta Euskal Herriaren alde daudenengandik. Lehena, asma dezakezuen, gutti da, uste baino guttiago. Bigarrena, orde, ikastola guztia mantentzen duen indarra da eta beste herrian begi onez ikusten dena, hemen batzutan gaizki ikusten da eta ez da hortan gelditzen, zeren eta parte hartu nahi ez dutenengandik etortzen zaigu kritika.

Mota askotako laguntza behar du ikastolak, ikastola ez baita abstrakzio bat, oso gauza konkretua baizik. Gure ikastola da, gure herrikoa, ez edonorena.

Euskararen aldetik ere bada zer esanik, batzuek ez baitakite edo-ta ahaztu egin dute ikastolan ematen den irakaskintza euskaraz emana dela. Etxean euskaraz egiten ez bada, ikastola gezurra bihurtuko zaigu; hori bai, oso polita, oso gezur polita.

Gure herrian oso haundia da erdararen jasana eta erdal indar hori jasaten duena, haurra da. Gure haurrak ez du euskal joskerarik eza-gutzen, aitzitik erdal joskeraz mintzatzen dela bistan dago.

Hau oso kaltegarri da euskararen bizitzarako, bai eta haurren heziketarako ere, izan ere nolaz erakutsi menderatzen ez den hizkuntza batean? Gaitz honen kontra borroka egiteko andereño eta gurasoen artean harreman ugari eta hertsia behar dira, baita euskara ez dakiten gurasoek ere ikas dezatela.

Eta... gure haurrek zer esaten dute? Dirudienek, ikastolara pozik joaten dira 120 haurrak. Aurten andereño eta maixu berriak hasiak dira ikastolan. Hau ere beren lana gogor betetzen dute.

Ikastola aurrera doala ezin ukatu da, baina pentsatu ahal dugu zer nolako gauzak egin ditezkeen oraindik? Entzun dezagun haurrek esaten dutena:

«Gure herriak tikiak eta haundiak behar ditu. Ikas dezagun guztiok. Altxa dezagun herria».

Gogo hauez, San Pedroko etorkizuna ez dago arriskuan, esku onetan dago. Ea ba San Pedrotarrok: kako-makoak bazter ditzagun eta herria eta euskararen alde batu eta elkar gaitezen.

ANZIN

Pasai San Pedroko Euskal Jaia

UZTAILAREN 1ean

Goizeko 8etan: Zubietako Zantzan-zarra.

9,30etan: Bailarako txistulariak eta Lekeitioko «Itxaropena» taldea, kalez-kale.

10etan: Herri Meza.

11etan: Ikastolako haurren dantza taldearen agerpena.

12-tan: Esku pelota partidua: An-sola-Salbidea eta...

Arratsaldeko 5etan: «Santxo Azkarr» pastoralara, Altxaiko zuberotar gazteek.

Pastoralaren bukaera, erromeria hamarrak arte.

Goizeko bederatziatik gaueko bederatziak bitartean «txabola-sotoa» irekia egongo da eta biltzen den dirua, Ikastolarako.

FAGOR

edaria

epela dagola?

FAGOR'ek

oztuko

du bereala

Kalparra Mendizaleak

Pasai San-Pedron egiten du lan elkarte honek. Ehundik gora dira elkarte hontan sarturik daudenak. Herriko gazteei mendizaleatasuna txertatzen saiatzen da batipat. Hortarako Aste osoa gertutzen ari da. Mendiko ibiliaz argazkiak, hitzaldiak, elkarrizketak eta abar.

Baina bada elkarte hontan kultura taldea ere. Umentzat sariketak eta ibiliak gertutzen ditu. Antzerki taldea ere gertutu du. Herriko jaietan ere parte har-

tzen du. Euskal jaia eratzen du festen barruan. Pelotako federazioan ere sarturik dago. Umeen eta gaztetxoaren artean euskal pelotazaleatasuna eragiten saiatzen da. Hogeita hamarren bat daude antzerki taldean. Urtean bi aldiz antzesten du.

Aurten «ZANTXO AZKARRA» pastoralara dakar. Euskal jaiaren egunez emango da. Uztailaren aurreneko egunean, arratsaldeko bostetan.

BUSTIÑA

Altxaiko zuberotarrak, «Pastorala»rako gertu

Pasai S. Pedro

ERRIKO JAI NAGUSIAK DIRALA TA...

Urtero bezela, aurten ere, Pasai Sanpedroko jai nagusiak badatoz-kigu. Igaz esan nuan eta aurten ere esan bearra dala derizkiot, au da, erriko ere beren jaialdi nagusiak udan antolatzen dituztela, bertako bizi lagunak alai, arin eta pozik egun berezi batzuk igaro ditzaten. Etxeak txukundu, leio eta leio aurreak dizdiratu, kale eta enparantzak egokitu, jendea dotoretu, doinu alaiak zabaldu, umeak poztu eta aundiagoak dantzatzeko dira. Andre-gizonak urte guziko beste egun latzez aaztu eta egun atsedengarri batzuk artzen dituzte, jai egun berezi oiek ondo igaro eta ospatzeko.

Entzun degunez, erriko jai nagusi oien antolatzaile, erriko «so-ziedad» edo giza-alkarteak dira. «Kalparra» deritzaion mendigoizale alkarteak, arraun lagun alkarteak, Gure Txoko, Piña-Kurdin eta Kepa Deun Ikastola. Bakoitzak bere eginkizun berezia badu eta batipat esateko, «Kalpar» alkarteak, Xuberoko Mauleko antzeslariak «Santxo Azkarr» —Pastorala— antzestera ekartzeko egin bearra beren esku artu dute, baita, «Karroza» edo jai-gurdi antolaketa ere, erriko neska eder eta politik azalduaz, gizon askoren begira, in-biri eta zoragarri izanik.

Arraun alkarteak, meriñake edo traineru-txikien Ibertar erdi-uraldeko arraun txapelketa Pasai Sanpedron partzea erabaki du. Ikastolak berriz, euskal jai zuzenketa, txabol-sotoa, Euskal Erriko dantzariak, eusko dantza berriak eta abar. Beste alkarteak ere beren egin bearra jator eta gizatasunez beteaz, egoki eta bikain lagundu-ko dute, inork zer esanik ez daukala, esaten badute, berriz, beren kaltetan izango da noski.

Au guzia eta geiago eratu izateko, dirua bear da, eta Aiantamentu edo erriko-etxean dauden gizonak ez dezatela uste izan, aizeak zuaizta iarrausi eta orbela erortzen dan bezela, dirua erortzen dani. Jakin, dirua ematen dute baiña gaurko egunetan, urrutira joan gabe, leengo urteko konturik ez dago. Gauzak gora doaz eta oiek aurten, igarotako urtean baiña garestiago daude. Ur eta etxe berriekin gertatzen dan antzera. Etxe berri, apain eta dotoreak egin arren, urraskak leengoak badaude, etxe oietara urik ezin iritxi.

Denok saiatu bear degu jaialdi oietan. Bakoitzaren osatasun eta aurrerapenak, erriko guzien osatasun eta aurrerapena egiten dute eta au iristeko bakoitzak aalegintzen saiatu bear, gure erria aurrera ateratzeko. Ekintza au naita naiezkoa degu, baldin gero eskubi-deak ere izan nai baditugu.

Gai ontaz asko eta asko esan ditek, baiña, aurten egokiera bat ondo datorkigu gaia lortzeko. Erriko andre, andereño eta neskatxa batzuk jostun lanean jo ta kee ari zaizkigu, lanean itotzen, dantzari arropak egin eta josten. Batzuk beren etxetan eta besteak, ortarako Aiantamentuak baimena eman duan erriko eskola gela batean, au jostun gela bihurtuaz.

Euskal Jai egunean dantzara eta erronkara aterako diranak, AMA-SEI talde dira. 170 neska-mutil, danak erritarrak, euskeraz jakin eta ez dakitenak, ikastolan ibilli eta ez dabilzanak; beren jantzi eder, margo polit eta dotoreaz apaindurik. Oiek danak eratze prest eskiñi dira gure erriko emakumeak-danak ez izan arren-bai lana egoki egin ere, eta berei eskerrak emateko, guk ezin bear dan itz egokirik arkitu, baiñan alaz guztiz ere ESKERRIK ASKO!!!

Baiñan argiak itzala berekin du eta berritsuketa beti izan ori da eta izango ere bai noski. Zer dala ta? Ikastola dala eta ez dala.

Alkarte batek bere esku artu bear bada, dantza, jantzi, dantza-gai, tresna, diru gora-beera eta abar aurrera eramateko, eta ortarako Ikastola jabe egin da. Orta or, beste askoren artean, bere erru bat geiago! Arritzekoa benetan! Erriari lagundu nai eta «batzuk» ontzat ezin artu. Auxen da kome-ria!

Nork nori kendu? Nai ez degula ere, erdaldundu gera. Gure aiton-amonak antziñago ez joateagatik,

danak euskeraz mintzatu eta jaz-ten ziran. Erdaldunen aldetik edo erdaldu zaleen aldetik ez zuten besteen zaletasunik, baiñan, gaur erdalduak ez ezik, euskaldun batzuk ere inbirdun, edo nik ez dakit zer, arkitzen dira. Ez erdaldu-nak bazterten diralako, baiña, bai, euskaldunei aurrera joaten utzi nai ez zaielako. Gaitz bat sartu zai-gula derizkiot, erdalduak zer esan-go duten bildur gerala, euskaldun-ak esango dutenari baiño; erdal-dunei ez diegu ezertxo ere ken-tzen-gure errian-euskaldunei berea eman baizik eta gauzak beren ja-bea duten bezela, izkuntza eta oi-turak ere beren jabea dute na-gusi. Jabea eta nagusia dauden le-kuan, eskubideak ere an daude eta oiek inork ezin kenlitzake. Jaun-goikoak emanak diralako eta Jaun-goikoa andre-gizon eta agintari gu-ziñ gaitetik dago Bera da agin-tari guzien Agintari. Itz berak es-aten duan bezela, JAUN-GOIKOA.

Leenago aitatu dedan diru gora-beeraz, Ikastolak, dantzari eta dantzarako bear diran gai eta tres-nak erosteko (jantziak sartu ga-be), «Aurrezki Kutxatik berrogei ta amar milla lauerleko atera bea-rrean arkitu da, ondoren pixkana-ka ordaintzekotan. Jantziak sartu ezker, dana berreun milla lau er-leko jotzen du, baiña alderdi au beste era batera ordainduko da.

Ikastola erriko, errikoa eta erri-koentzako da, ez guraso batzuen-a bakarrik, orregatik Ikastolan da-nak onartu eta besarkatzen dira. Oiek egiten duana ez da beretz-ko bakarrik, erri guzi, inguru eta ondo artu nai duan mundu gu-zientzat baizik: Eman eta zabal zazu munduan frutua...». Au dala eta, tamalgaria benetan, ume ba-ten amaren ateraldia: «Orrelako erri batera dantzara joaten nik nere semeari ez diot utziko»; Erri «kultura» edo jakintza, erri ika-mika balitz bezela. Ika-mika oiek alde batera utzita, gure erri jato-rrizaera zabaldu egin bear degu. Aberastasuna danentzako da eta ez norberetzat bakarrik, bestela, aberastasun au, beartsu izatea bai-ño okerragoa izango litzake.

Baiña itzala alde batera utzi eta argiari jarrai ditzagun. Ondo erantzun duten andreak, euskal jaiarako jantzi eder, apain eta ikusgarriak egiten ari dira, erriko neska-mutillak beren euskal dantza eta erronkan azaldu ditzaten! Ikusteko eta arrigarria izango bait da, aurtengo Sanpedrotan egingo dan euskal jaialdia!

Ezagutzen ditugun dantzez gai-ñera, Pasaioko batele buruz, dan-tza berri bat azalduko da. Izenez «Gorlapena» deritzaion, beste dan-tza barri bat ere dantzatu dute. Dantza-araudi au, antziñako eusko ipui batetik artua dago, eta bere izen ona galdu zuan erri baten aupatze zuzengarri eta ospetsua adierazi nai du.

Pelotari zortziko dantza ber-ritz, pelota saskiaz dantzatzan dana da. Dantza au gutxitan dantzatu da-go, Urrutikoetxeatar Yoseba mu-sikalariak, bigarren mundu guziko pelota txapelketa izan zenerako, bereziki egiña. Musika-dantza au izendatu dedan musikari trebeak Donostiako Koruko Amaren Scho-la Cantorumi egin eta beretzat eman zion. Azkeneko, orain 12 ur-te, Nafarroako Donezteben, dantza-ri talde onek dantzatu zuan.

Beste dantza berri bat ere bada, baserri dantza edo «Azoka» deri-tzaiona. Oiek, inguruko erri txi-kietatik, erri aundiago batera bil-tzen diran etxeoandreen sal-eros-ka adierazi nai du.

Dantza oien barruan, Ipar eta Ego Euskal Erriko oitura, lan eta jolasaketa sartu nai dira, zazpiak bat egiñaz. Gu erritar bagera, erriari zor diogu gure erritar iza-tea. Onela, bada, erriko jaiak di-tugu eta denok poztu bear degu, baita erriko jai antolatzaile gu-ziak eskertu ere.

Onela, guk piztuko degun esku-argia, gure ondorengoek eraman dezaten, beti Pasai Sanpedroko erriaren aunditasun eta jatoritasu-nari begiratuaz, egunetik egunera ohea izanik, zintzotasunari tinko elduaz, eta naiz bidea luzea izan, ekindako bideari utzi gabe.

ONDARTXO

JOKIN ZAITEGI

ARRASATEKO SEMEA

Zelan jo genuen Jokinen etxeko atea ez dugu oraindik ongi konprenitzen. Igan-de eurtsu haren arratsean, lagunak utzi eta zoraturik daudenak bezala joan ginen. Hori izan da dena. Jokinekin hizketatzea zen gure helburua. Bagenekien gutxi gorabehera Jokin nor zen. Zer lan egin zituen beronek. Baina gu egia esan, Arrasateko idazle ba-karrenetarikoa dugulako urreratu gara. Gaurregun idazten ari den bakarra noski.

Ikaragarri kosta zitzaigun beronen etxea aurkitzea. Jakintsu baten etxea dirudi. Bazter guztietan liburuak, mahaia gainezka. Liburu tartean gurutzea, zenizeroa, aulki batzuk.

Azkar hasi ginen elkarrizketan. Ardo ederra genuen lagun.

—Nor zaren esanen al diguzu?

—Jokin Zaitegi Plazaola nauzue, zerbitzeko. 66 urte ditut. Guatema-lako pasaporte daramat, beti ne-re herriatik at bizi izan behar bai-tut. Joan zen uztailen jo nuen

Arrasatera, betirako geratzeko go-goz. Ez dut nere bizian lan larre-girik egin...

—Bueno ez zaitetz horren humila izan. Zenbat idazlan dituzu?

zeukaten larregi egiteko betarik, or-duan bururatu zitzaidan euskal al-dizkari soil bat beharrezkoa ge-nuela. Horrela hasi nintzen.

—Finanziazioa?

—Sakelatik, mutilak, sakelatik. Lana egiten nuen eta hortik ate-ratzen nuen apurrarekin; beti gal-duaz bainan ni horrela jokatzeko prest nengoen eta aurrera jarraitu nuen. Gogoz ari nintzen lanean, banekien honela, isilpean sartzen ziren ale bakarrak gazteek gusto-rago ezin zituztela irakurri. Ikus-ten nuen idazle berriak sortzen ari zirela, gazteek gogo betea ager-tzen zidaten, honera etortzen zi-ran nere amari, zuzenbidea eska-tzera eta bidaltzen zizkidaten heu-ren lanak.

—Bainan ez al zen hobe honun-tzago argitaratzea?

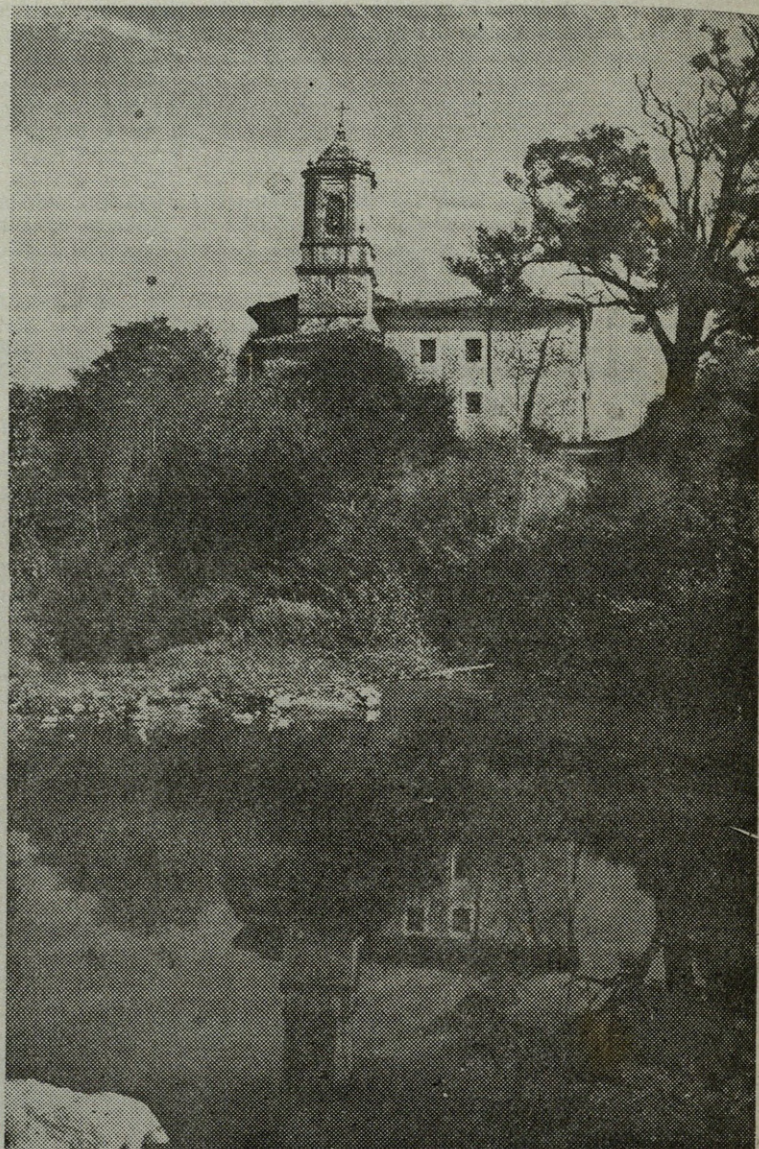
—Behar bada bai, dena dela pen-tsamendu horrekin etorri nintzen honera, esan baitzidaten hemen argitara ahalko nuela bainan ez zan horrela gerta, eta Baionan ha-si nintzen Beraz lehenengo saioa Guatemalan eta bigarrena Ipar al-dean. 120 idazletik gora bildu gi-nen.

—Orain dauden publikazioetatik zein iruditzen zaizu dela maisu?

—Euskal alorrean ez dugu mai-surik, denak badugu zer ikasi bes-te guztiengandik. Autoikasía egiten da, ez dago maisurik ez aldizka-rika, ez argitaldarika eta ez eta ere pertsonalki. Batzuk izan dira mitifikatuak bainan ez dut uste hainbestearino direnik.

—Zure nortasunarekiko defini-zioa?

—Apaiz eta Euskal Herriaren zerbitzuan dagoen gizona. Beti "ma-txin" izan dena, Araotzeko nere amaren aldeko asaba zaharrak be-zala. Beti eskuindarra nintzala us-te izan dut, bainan orain kontura-tu naiz ezkertiarra izan naizela beti, beti zuzengabekeriaren duda-lako.

Inoiz ez naiz izan diktadura za-le, herri haze baizik.

—Gaurko euskararen gain zer diozu?

—Hemen nagoenean behintzat beti euskara erabiltzen dut. Behin batean apostu egin nuen bizkaitar apaiz batekin: nik nion Donostia ertz batetik bestera euskara baka-rrik erabiliaz iragaiteko gauza nin-tzela, eta guziek zekiten euskara etxe bizitza bateko porteroak ez bestek, eta hemen aldamenetik zi-hoan andere batek erantzun zidan. Berez jendeak euskara badaki, ba-ina ez du erabiltzen.

Euskara batzen ahalegintzen naiz. Arrasateko euskararen zuz-tarrak dauzkāt, osotua erabiltzen dut, nere herriko euskara dut oina-rri.

—Azkenez, zer erizten diozu gaurko Arrasateri?

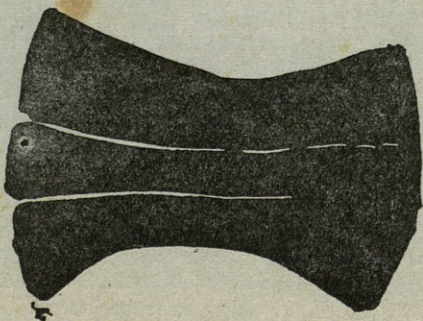
—Arrasatek berez du aparteko indarra, antxina gure altzairua zen onena, gerora beti izan gara ain-tzidari, Arrasatek badu garra.

Euskarataz, esanen dut kapitalis-tek eta lantegi agintariak galdu dutela; lehen Zerrajerako hizkun-tza euskara zen eta zenbait hitz tekniko euskaldunak ez baziren ere, euskal kutsuarekin erabiltzen zi-ren eta agintari zaharrek ikasi zu-ten, ondo gainera, euskara, orain berriz ez dira gauza izan herriaren mailan jartzeko heuren jakituria.

Ikastolataz, hobe dutela lehenen-go behintzat, bertako euskara ira-katsi, gero bera osatu eta aurrera.

—Ikusten dugu zure bizian ez du-zula denbora larregirik galdu, ja-rrai horrela, zu bezalako asko ba-genitu beste oilar batek...

«BLOK»

—ARGITARATURIK:

Guatemalan — Kiskiña

Riev-en separata

Ebangeline

Nonegfillobb-en hitzulpena

Berriz ere goldaketan

Mexikan — Goldaketan

Sopokelen antzerkiak (I) "Antigone"

"Eletere"

"Oidipu bakaldun"

"Oidipu Kolono-n"

Donostian — Euripide-ren Medeie

EGAN-en separata

Platon'eneko atarian

Bidalien eginak

Baionan — Sopokelen antzerkiak (II) "Aiatz"

"Pilotepe"

"Trakingo emaztekiak"

Adizki berenkoiak

Olabide-ren Itun Berriak.

ARGITARA GABERIK:

Platoneri 1.º liburua — Entifon

Apologia

Kriton

Faidon

2.º liburua — Ipia txikia

Alkibiada

3.º liburua — Lizi

Karunida

Lake

4.º liburua — Ipia haundia

Oturuntza

Eta gero Euzko-gogoa.

—Bizian zehar zer lan egin di-tuzu?

—Lehenengo Jesusen Lagunarte-koa izan nintzen eta baita apaiz-tu ere. Gerratean Belkikara jo nuen (ez naiz inoiz gerraren zale izan, nik gerra beste era batera egiten baitut). 6 urtetan San Sal-badoren irakasle. Geroxeago utzi nuen Jesusen Lagunartea.

Ez nuen izan berriz nere he-rrira itzultzeko biderik eta Gua-temalara joan behar izan nuen,

han Instituto Americano baten zu-zendari egin ninduten eta 6 urte bota nituen. Bertan nengoela sor-tu nuen Euzko-Gogoa, eta gero neuk sortu nuen Lizeo Laudiba-rren beste 6 urte. Bitartean 9 urte heladera irakasten hango Uniber-tsidadean.

—Zer zen Euzko-Gogoa?

—Begira, gerra ondoren Euskal Herriaren giroa nahiko ahula zen, jendea ihes eginda eta beldurrik zegoen, hemen geratu zirenak ez